

güney

AYLIK SANAT DERGİSİ

HALİM UĞURLU
SAMİM KOCAGÖZ
HÜSNÜ ZÜBER
METİN ELOĞLU
OGUZ TANSEL
METİN İLKİN
ARA GÜLER
ÜMİT YAŞAR
RUŞEN HAKKI
M. AGAH ÖNEN
MEHMET SALİHOĞLU
M. NEZİHİ GÜLCÜOĞLU
İTİR DİL
TALÂT SAİT HALMAN
ATIF ÖZBİLEN
AYTEN UYAN
ERCÜMEND KALMIK
ALİ ÖZCAN
AYŞE KALMIK
NİL METEOĞLU
HALİL KOCAGÖZ
CELÂL ÇUMRALI
SEMİRAY A. EKBERZADE
ERGÜN EVREN
SİYAMİ ÖZEL
NEDİM ORTA
ENGİN AŞKIN
ETEM OLGUNİL
M. NİYAZI BAYSAN

Gravür

Ercüment Kalmık

güney güney güney güney güney güney

SAYI : 41

ŞUBAT 1971

250 Krş.

KİTAPLAR □ HALİM UĞURLU □ DERGİLER

BEKTAŞI DEDİKLERİ

Fıkraları şiirleştirenler :
Metin Eloğlu - Oğuz Tansel
İş Bankası yayınları
Fiyatı 10 lira.

Bektaşilik

XIII. yüzyılda, Anadolu'da Hacı Bektaş Veli tarafından kurulan bir tarikattır. Yesevi ve Babai tarikatlerinin etkisiyle gelişmiş, Oğuz Türkleri'nin arasında yayılmıştır.

Hacı Bektaş Veli (1242 - 1337), 4. halife Ali'nin soyundan gelen, Nişapur'da doğmuş Horasanlı bir Türktür. Hicaz'a gitmiş, 1271 de Kırşehir'e bağlı Karayük kentine yerleşmiştir. Orhan Gazi'nin ilgisini kazanmış Yeniçeri Ocağına adını vermiştir.

Bektaşilik, özgür düşünce temeline dayalı, bir tarikattır. Bektaşî şeyhleri ve dervişleri, coşkularını öztürkçe ile söylemişler, Türk nazım biçimlerine ve vezinlerine öncelik tanımışlardır. Bu nedenlerle gerek ulusal, gerek tasavvuf edebiyatının en olgun ve seçkin, ayrıca hızla yayılan ve sevilen örneklerini vermişlerdir.

XIII. yüzyılda Mevlânâ, Hacı Bektaş Veli, Sarı Saltuk, Taptuk Baba, Barak Baba ile görüşen Yunus Emre bir bektaşiydi. O'nun dörtlüklerden kurulan, çoğu hece ile yazılmış DİVAN'ı edebiyatımızın en değerli anıtı olarak şimdiki de değerini sürdürmektedir.

Bektaşilik, çağını aşan, günümüze ulaşan, etkisini daha da sürdüreceği anlaşılan açık seçik bir görüş ve düşünüş sistemidir. O sistem, topluma dönüktür. Toplumsal konularda dirençli, haksız ve bğnaz insan karşısında vurucu bir eleştirici gücüne sahiptir. Fikrini açıkça söylemekten çekinmez Bektaşî. Gerekliğinde alaycıdır. Çıkarı ve vararı için eğilmez. Dünya (nimetleri) yararlanacak şeyler olmasına karşın doğruluk uğruna omuz silkecek kadar yüreklidir.

Tanrı buyrukları, oruç, namaz, insanla insan ilişkileri, bütünüyle özgür bir biçimde gelişir Bektaşinin evreninde. İş bu açıdan ele alınınca Anadolu halkının ince zekâsından fıskıran özgürlük özlemi, fıkralar olarak yayılmıştır kulaktan kulağa. Bu yayılma arasında birçok fıkralar, hatta Nasrettin Hoca fıkraları, birbirine karışmıştır. Oysa onun haşh olduğu herşeyi dünya öfesi açısından ele alınca Bektaş

şî fıkraları hemen ayırdedilecek niteliktedir.

Bu fıkralar bölük börtük dururken onları biraraya getirmekten öte, Metin Eloğlu ve Oğuz Tansel başbaşa verip bu fıkraları şiirleştirmişlerdir. Bu şiirleştirme sırasında, bu iki sanatçı), en ince bir işi, en (hassas) bir konuyu ustalıkla çözümlenmişlerdir. Bektaşide ana unsur olan (dünya görüşüyle ilintili) espirisini çok rahat ve halk deyimleriyle süslü olarak ve aynı zamanda kısa ve özlü olarak sunmuşlardır. Eloğlu ve Tansel her fıkrada Bektaşilik'in özgür düşünüşü ve haksever yönünü, topluma dönük yüzünü hiçbir özentiyeye düşmeden yansıtmışlardır.

Ayrıca, böylesine hem zor hem güzel işi üzerlerine alan bu iki ozanımızın öztürkçeci oluşları Bektaşilik'in gelişim çizgisine de olduğunca oturmuş mutlu bir raslantıdır.

Her zaman söylenir: Geçmişin değerleri bu gün geçerli olmuyor. Ya da bugüne ulaşmıyor. İşte buna en iyi yanıtı sözünü ettiğimiz eser. Günümüz toplumunun birçok çıkmazları Bektaşî fıkralarında eleştirir konusunu.

Hem bu derece güzel bir Türkçe kullandıklarından, hem Bektaşilik gibi sağlam ve özgür bir düşünce sistemini ele aldıklarından, hem o tarikatın espirisini bu günlere aktararak edebiyatımıza yepyeni bir eser ve yol kazandırdıklarından dolayı Eloğlu'yu ve Tansel'i yürekten kutlarız. Yaptıkları iş, geçmişin en iyi örneğini, geleceğin aydınlığına bağlayan bir köprüdür.

Bektaşî Fıkralarında, ünlü ressam Abidin Dino'nun çok ilginç çizimleri yer alıyor. Kitabın başında ayrıca, Pertev Naili Boratav'ın uzun bir ön-sözü var.

DOSTLAR BENİ HATIRLASIN

Aşık Veysel Şatıroğlu
İş Bankası yayınları
Fiyatı 15 lira.

Türk halk edebiyatının en eski yerlerinden türeyip gelen AŞIK sesi olarak günümüzde çınhyen en güçlü aşık kuşkusuz Veysel'dir. Ozan Ümit Yaşar Oğuzcan'ın yol göstericiliğiyle İş Bankası Kültür yayınları arasında Veysel'in BÜTÜN ŞİRLERİ yayımlandı.

Eser, Veysel'in yaşam öyküsünden sonra XII bölümde ele alınmış : Tanrıya deyişler, varlık yokluk üstüne, kader talih gönül üstüne, birlik doğruluk iyilik üstüne, dünya devran üstüne, sevdâ ve güzellik üstüne, ayrılık gurbet üstüne, tabiat üstüne, vatan millet Atatürk üstüne, değişik konular üstüne, kendi için deyişler, sazı üstüne deyişleri kapsamaktadır.

Veysel doğuşundan başlayarak feleğin sillesine her zaman uğramış bir insandır. O, bu acılar karşısında bir köşede kaderiyle başbaşa kalması olağanken, öyle yapmamış, bu acılara sazıyla (şifa) aramış, kendini avutmuş, her olaydan fazlasıyla etkilenecek şiirine gerekli olan malzemeyi toplamıştır.

Aşık Veysel, içine ansızın düştüğü karanlık dünyayı, nağmeleriyle mızrabıyla aydınlatmış, hatta bu aydınlıktan toplumuna da bol bol sunmuştur. Ondaki savaşı irade, bitmeyen gayret, hepimizin gönlüne yerleştirmiştir sevgisini...

Ali İzzet Özkan, Kayıkçı Kul Mustafa, Bayburtlu Celâli, Hakkı Feryadi, Talibi Coşkun gibi değerli aşıklarımızla geleceğe uzanan ve edebiyatımızda önemli bir yer tutan halk edebiyatımızın temsilcilerinden çalışmalarında başarı dileriz. Ayrıca halkın özdeğerlerini ortaya çıkaran İş Bankasına, edebiyatımıza gösterdiği bu yararlılıktan dolayı teşekkürü ulusal bir görev sayarız.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.

KURULUŞU : 1946

Sermaye ve ihtiyatları yekünü :

50.000.000. — lira

YURT İÇİNDE 147 ŞUBE

TASARRUF MEVDUATINDA HARBİYE VE FENERBAHÇE'DE TAM KONFORLU APARTMAN DAİRELERİ VE ZENGİN PARA İKRAMİYELERİ

GARANTİ BANKASI

Güney : 105

GÜNEY, birinci cilt sayıları	12 TL.
GÜNEY, ikinci cilt sayıları	15 TL.
GÜNEY, üçüncü cilt sayıları	30 TL.
HÜZÜN ÇIKMAZI, şiirler — P. Gönültaş	4 TL.
NISAN YAĞMURU, şiirler — C. Arabacıoğlu	5 TL.
GÜLDESTE, antoloji — 12 forma ciltsiz	5 TL.

BOZKURLARIN ÇOCUĞU — Şiirler/Selâhattin Koçak/3 TL. (S. Koçak, TÖS - Çorum adresinden posta pulu karşılığı istenebilir.)

ÖZLEMLER — Şiirler. ECE Yayınları'nın 39'uncu kitabı/3 TL. (Hamamönü, Göztepe Sk. 5/A — Ankara)

BİR SOLUK ALMAK

*

Samim Kocağöz

Kendimi kaptırılmışım. Makinenin sesini bile duymuyorum. Yıllar var, bir romana çalışıyorum. Son şeklini, biçimini bulmuşum, havasına iyicene kendimi vermişim. Kendimi paralarcasına çalışıyorum. Ne değin, kaç tümce boyu almış yürümüşüm bilemeyeceğim. Parmaklarım uyuşmaya başlamış ki, yanlış harflere basıyorum. Makinenin sesi çat çat kulaklarımda. Dur hele Samim, bir soluk al! diyorum kendi kendime. Ne oluyorsun yahu? Mustafa Kemal Paşa'ya cavur kellesi mi götürüyorsun? Sanat dediğin, ağır ağır yapılacakmış, kılı kırk yaracaksın... Lâf bu da ya! Sesleri duymak müzikte, renklerle yaşamak resimlerde... Sonra sözcükleri kavramak edebiyatta, kılı kırk yararak mı yaşanır? Kanımca yaratıcılık başka, yaratılanın işçiliği başka iştir. Yaratıcılık doludizgin gider, işçiliği ardından gelir. İnsanı, toplumu, insanla toplumun ilişkisini gözlemler yolu ile duyup, yansıtmak arasında bir fark olsa gerek. Duymak, sezme, seslerle, renklerle, sözcüklerle yaşamak başkadır. Duymadan, sezmeden, seslerle, renklerle, sözcüklerle hiçbir şey yansıtılamaz. Badanacının ressam, tenekcinin müzikçi, zabıt kâtibinin edebiyatçı olamayacağı bir gerçektir. Kısacası, söyleyecek sözü, gösterecek rengi, seslenecek sesi olmayan yaratıcı, sanatçı olamaz. Bir mimarla, bir yapı mühendisinin arasındaki farkı düşünelim... Sefer taşı gibi apartman diken mimarlardan söz etmiyorum elbette... Ne var ki, ressam, mü-

zikçi, şair ya da yazar, hem mimarlığı, hem de inşaatçılığı (yapıcılık aynı anlama gelmiyor inşaatçılıkla, inşaat mühendisliği ile) birarada yürütmek zorunda. Bir kitap basıcısı inşaat mühendisine benzetemeyiz.

Oturduğum yerde makineden doğrulup aklıma geliveren yukarıdaki düşüncelerimi bir tartıyorum: Belki de söylediklerimin hepsi de bir başka yazara, bir ressamı, bir müzikçiye, bir şaire aykırı görünebilir. Ben, sadece bir soluk alayım diyorum... Ne var ki, sözcüklere karşı sonsuz tutkum -sözcüklerle yaşamak. nereden geli-

İçe dönük — Hüsnü Züher

Kalk

Kalk gidelim
Orda otlayan balıklar var ayışığında
Kızıl kürkünü yoluyor bir hincahınc tilki
Hadi güzelim
Sanki suya kesiyor yalaza dökülü benzini
Ama bir soluk kıvılcımla dağlar taşlar tutuşuyor
Kalk gidelim a deli

Daha da bekletmiyelim
İşte o sulak yaz bindi ata
Terkisinde bir savut tosun
Ne? koyvermiyor musun
Sakın ha gelmiyor musun?

Sen hiç dönemezsin ben yapayalnız gideli.

Metin ELOĞLU

Çocuklar

Çocuklar; arakesti oynarlar çayırıkta,
Cıvıldaşırılar, on, yüz, milyonla dünyalı
Çocuklar Türkiyeli, Koreli, Vietnamlı...
Güneşi bölüşürler, kırlangıçlar benzeri, elmaca
Ayciçeğinece doldurup ceplerine yıldızları,
Mor bulutları göl yaparlar, ırmak ederler.
Çocuklar; su kıyısında dursa: köprüler
Kendiliğinden kuruluverir geceden geceye;
Samanyoluna çıkmak düşse uslarına;
Altın basamaklı merdivenler sarkar önelerine;
Aya konuk giderler, uçarlar korkusuz,
Demirkazık'tan çözerler Büyükkayı'yı Küçükayı'yı.
Çocuklar; geleceğin yozlaşmıyan çekirdeği,
Barış, özgürlük türkü dudaklarında,
Çocuklar, Vietnamlı, dünyalı, Türkiye'li...

Oğuz TANSEL

yor? Niçin durmadan insanlara bakıp, içinde yaşadığım topluma bakıp hikâye, roman kurmaya çalışıyorum? Aferin! Maşaallah mı bekliyorum? O, ilk yazıya başladığım on dokuz, yirmi yaşlarımda kaldı. Para mı bekliyorum? Yazılarımdan aldığım parayla hiçbir zaman geçinemedim. Bu düzende, babadan kalıma topraktan da bu yüzden kurtulamıyorum galiba... Geçim söz konusu olamaz. Ne ki, arkamdan kovalanır mışcasına, bir yerden gözetlenir mişcesine çalışmak, yazıya kendimi vermek zorunluğunu duyuyorum. Ola ki bir memur, işini sevmez -bütün memurlar Türkiye'de işini sevmez, bizi terslemelerinden belli- her sabah işine istemeye istemeye gider. Para kazanmak, pul, eski eşya koleksiyonu yapmak gibi bir hırsım yok. Ne var ki, böyle bir hırsın ne olabileceğini anlıyorum. Sanat, böyle bir hırsa dayanmıyor. Sanatta, sözcüklerle, seslerle, renklerle yaşamada topluma karşı çıkar gözetmeden bir sorumluluk, bir ödev duygusu var. Sanatçı, insanın ve toplumun gözü açık görüp de gerçekleştiremediği düşlerin, anlatamadığı düşlerin gerçekleştircisi, anlatıcısı... Dünya yüzünde gözü açık görülen düşlerin anlatıcısı o değin az ki... Bu iş o değin zor ki... Elinden geliyorsa, aç da kalsın, dokuz köyden de kovsalar, bu işi yapacaksın. Elinden geliyorsa seslerle, renklerle, sözcüklerle yaşamak, nasıl yaşadığımı duyup da anlatamayanlara anlatacaksın. Bunu istiyorlar senden. İnsanın, toplumun bunu senden istediğini -bilerek ya da bilmeyerek- bilirsen, sanatçıysan, yapacaksın sanatını.

Haydi bir soluk aldık; tezgâha yine işimizi koyalım...

METİN İLKİN

Ürkek bir gelin soyunur gibi işiyordu gün giderek. Sessizce, duyurmadan sıyırıyordu karanlıkları. Çöpçüler yollara döküldü dökülecekti.

Fatma Kadın gecedan yatmamıştı, ayaktaydı daha öyle, işinin başındaydı.

Yanıbaşındaki fitilli gazocağını, yanmış gaz kokusu döndüğü için söndürmüştü az önce. Üşüyordu ya, bana mısın demiyordu. Suyun içine elini daldırıp yumuşamaya yatırılmış kösele parçalarını yoklaya yoklaya kalıptaki kunduraya uyanını seçerken yüzü burulmuyordu. Oysa bu suya parmağını değdiren ürperirdi bir ya ne gezer, onun yüzü güler gibiydi. Yüzü gönlünün sevdiğiynen konuşurken bebe gibi gülücüklerle bezenirdi. Yelin yarattığı gelinciğe bir örnekti.

Kunduracılık kocasından, şimdi hapiste gününü bekleyen kocasından geliyordu. Kocasını Cemil aslında tütün işçisiydi, kademi taa Yunanistan'a dayanırdı. Tütün dedin mi üstüne yoktu, oldusunu olacağını bilirdi. Ne ki, siyasete burnunu soktu diye bütün kapılar kapanmıştı yüzüne. O da tutmuş kundura onarmayı denemişti. İyi de etmişti hanı, hapise alındıkça çekiç, çivi karısına kalıyordu.

Fatma Kadın, kundura onarmakta bitirmişti ya, bir de gözleri iyi secebilsen bileğini tutan kalmayacaktı. Kunduranın üstüne burnu değdi degecek eğilmeden çekici vuramazdı. O-

nun durumunda zor iş, ama bu inanla üstesinden gelinir işti yaptığı. Bu çaba, bu zorlanmayla hapisteki kocasına yetiştiriyor, veremden yorgan döşek kaynına bakıyor, öğrenimi için çırpınan oğlunu boynu bükük komuyordu.

Veli, okuldan sonra anasının onardığı kunduraları çift çift sicimler, satmaya çıkardı. Alışverişte bezi yoktu, vur tut pazarlığa gelemezdi. Onda fiyat son fiyattı. Kimi esnaf acırdı da, on lira için on iki buçuktan kapı açacaksın, oğlum! diye kulağını bükerti. Ama bildiğinden şaşan kim, ilk çıkan alıcıya, **bu on lira, bu on beş, bu yedi buçuk**, derdi gene. **Olacağını söyle alalım**, diyene yüz vermezdi. **Son fiyat**, derdi kesenkes, kaçırırdı.

Fatma Kadın, satmaya da çıkardı vakit olsa, ama gün yetmiyordu. Kaynının yemeğini yatağına, kocasınınkini hapisaneye taşıyordu. Bir de sokak sokak dolaşır eskimiş, atılmış kundura toplardı. Kimi elli kuruşa, kimi bir liraya, kimi iki buçuğa alırdı kundurayı; altları neyse ne yüzleri işe yarasın yeterdi. Sonra böyle sabahları eder onarırdı onları.

Şimdi elinde evirip çevirdiği üçüncü çiftin son tekiydi. Bunu da bitirince üç saatliğine yatacağı. Hep öyle, gücünü tazeler gibi kısıdan bir uykuyla yetinirdi.

Çalıştığı yer merdiven altıydı. Merdiven dar olduğu için altı da dardı. Kunduraları taş-

Foto : Ara Güler.

Bir Akşam Getir Bana

Bir akşam getir bana, bütün akşamlardan farklı;
Hançerle güneşi, batır, deniz kan rengi olsun...
En güzel bir yerinde değişen ufkumuzun;
Yaşyalım, eskiden duyduğumuz masalı.

Zamanlar kalles şimdi, her şey artık bir oyun,
Manzaralar hüznü, insanlar ağlamaklı...
Bir akşam getir bana, gizlice ve en saklı
Saatleri birer birer dudaklarınla sun!

Günler; şimdi kırık bir cam parçası, boyalı,
Gel dinle, telleri ses vermiyor ruhumuzun
Biz bu şehrin gürültüsünde kaybolalı.

Bir akşam getir bana, yaklaş, sessizce soyun!
Baksana perdeler inik kapılar kapalı;
Sus! Akşamla gelişini kimseler duymamalı.

ÜMIT YAŞAR

Güğüm

Kuşkudur geçer burarak yaz göklerini
Dürülmü bıkalı bir karanfil kulağı arkasında
Sevişmesi orantılı bir üçgen açmazında
Ki yıllarca sürer bir düğmenin çözülmesi

Bir düşmenin alaca bir akşamla sözleşmesi
Oturup kalkması bir odaya kapanması
Bağışlanı şey değil inip karaya vurması
Ki ürküntüdür bir yerlerde çan sesi

Ard arda patlayan güzel çocuk gamzesi
Pır pırlar'en bir öpüşü ucunda korkuların
Tasar yalabık kokusu o anlamsız kuytuların
Ki gelir her akşam uğruna ölünesi

Belli doğru değil bir bıçağın her akşam bilenmesi
Fıkırdaması bir sayun gencecik güğümlerde

Ruşen HAKKI

lığa doğru yaymasa zor sığardı oraya.

Ev, olup olacağı otuz beş metre kareciğin üzerindeydi. Bunu da yapılış tarihinin tekniğine göre kalın tuğla duvarlar budamıştı. Beğenmezlik etmezlerdi ama, işte, hücrelerde yaşar gibiydiler. Yukarıda Veli, çişe kalksa aşağıda duymayan kalmazdı. Aşağıda, Fatma Kadının çalıştığı merdiven altına bitişik odada yatan Selim, öksürse yukarıda uyumazdı. Selim, mikrop saçmayayım diye avucunun içine öksürürdü hep, ama öksürüğün tırmalayıcı gürültüsü evi tutardı çaresiz. Hepsinden baskını da Fatma kadının çekiciydi, karnıydı. Ayaklarından üşütürdü hep de gaz yapıyordu karnı. Aşağıdan salamazsa zorlana zorlana geçirir, gene yeğnikleşemezse yüreği kitenirdi, terden su keserdi. İki çift çorap giyeceğine üç çift giyse belki önünü alırdı ya üçüncü çifti taş çatlasa ayağına sokmazdı. Hapiste romantizmalı kocası, yaktakta verem kaynı tek çiftle ömür tüketirken kendisi üçüncü çifte el uzatsın, yooo, eli

ateşe gelsindi daha iyi. Pek pek bir çift fazlaya gönlü kazanıyordu, o da sabahlaracak çalıştığundan. Yoksa bunca üstüne titredığı eşitliğe kıymazdı. Hoş hem karavana kuru fasulyeyken kendi payından onlara aktarırdı da hiç olmazsa ucundan bir ödeşme sayardı. Temize çıkarırdı kendini.

Elindeki son tekin pençesini de yerleştirmişti. Köselelin fazlalıklarını yontarken, üstüne öyle eğiliyordu ki, falçatayı çıkarıverse yüzü yaralanırdı ilk. Necek sakınca falçata keskin, yüz yakındı, eli kaymaya görsün- kan akmam demezdi. Kısası, küt parmaklı, küçücük eliyile -kocasını kurabiye gibi derdi elleri için- falçatayı öyle sıkıyordu ki, demir etine işliyordu, iz bırakıyordu. Kunduranın sağına dönünce bir doğrudu. Hep iki büküm çalışmaktan sırtı tutulurdu. Belinin kökünde bir acı, yüz kırışıklarında derinleşme; ama işten yana u-sançlık getirmezdi.

Kundurayı elinden bırakıp gerindi, esnedi. Ağırılık basması üstüne. Bakarsan, şu çeyrek (Sonu 15. sayfada)

ALIŞKANLIK ve DAVRANIŞLAR

M. Ağah ÖNEN

KANALİZASYONSUZ BAŞKENT

Bağdat'ta belli başlı caddeler dışında evlerin pis suları sokakların orta yerindeki arkıtan belli olmayan bir yana akar. Yazın sıcakın çarçabuk kuruttuğu bu pis sular zaman zaman birikip kokuşur. Yoksul semtlerinin sokaklarına bu pis kokudan giremezsiniz. Evlerin pislik çukuru çabuk dolması diye sokaklara serpilen, aktılan bu pis suların içinde oynayan çocuk nasıl olur da hastalanmaz? Irak sıcakı, mikropları tez öldürüyor da bu pislikten kimsenin korktuğu yok sanırsınız.

Her evin çukuru dolunca belediye'nin çekici kamyonları hortumuyla pisliği sömürerek alıyor ve kentin dışındaki hurmalıklara, tarlalara boşaltıyor. Bu yüzden günün hangi saatinde sizi rahatsız edeceği belli olmayan iğrenç bir lâğım kokusu sokaklara dağılınca o güzelim Bağdat evlerinin bahçelerinden yayılan türlü çiçeğin kokusunu; fullerin, yaseminlerin, hanımellerinin mest edici kokusunu alıp götürür.

Tarihinin parlak devirlerinde dünyanın en ileri uygarlık merkezlerinden biri sayılmış Bağdat'ta ilk kurulduğu çağlarda kanalizasyonun var oldu-

ATATÜRK BÜSTÜ'NE

Bu sabah selgundu yüzün
Dün gece saldırıdan korunsun diye büstün
Gördün en mutsuzunu görevlerin...
Geçerken önünden,
Yürekerimizi arayan alev gözlerin.

Örümcek ağlarında
Saltanat kurdu evrim.
Çıkarlar uğruna verlen ödünlerle
Yıpranıyor ilkelerin...
Ve, sakallı meydanlarda
Suçlanıyor yaptığın büyük devrim.
Tinsel gücünden korku'dur seni yeren.

Çık evreni saran
Görkemli sesizliğinden,
Bağışlama haini bu kez,
Alma huzuruna kutsuz.

Sıyr kühem kından.
Aksın damarlarda pıhtılaşan kan,
Ola ki günlerin geleceğinden
Tüm milletin umutsuz.

M. Nezihi GÜLCÜOĞLU

★

YAŞAM TÜRKÜLERİ

Katı, özsüz bir dünyada yaşıyorum,
Ellerimi, gözlerimi alamadım doğadan.
Onlar benim ellerimdi, gözlerimdi oysa
Susuzluğumaca ünlüyorum dört mevsim.

Doğa yasalarını yadsumuyorum ama,
Dilemediğim bir anda, güneş batıyor.
Doğmuyor yıldızlar karanlık acunda
Duyamıyorum sesini masalların ellerimde.

Bir yakarı, ezgilerle dolu yaşantımda,
Bir ebemkuşağı örneği çıkıp yitiliyor gökyüzünde,
Bulut bulut, rüzgâr rüzgâr yaşam türkülerim
Yüreğimin körlüğünü bilemezsiniz, söyleyemem.

İtir DİL

BİR DOSTLUĞUN ARALIĞINDAN : IV.

— Salâh Bırsel'e —

Dünya sussa bile söyler, şirini ozan
Kimi sevgiden alır hızını, kimi huydan
Salâh Bırsel ikinci yolun yolcusu olmuş
Ne mangalda kül bırakır, ne dallarda kuş
Atar, tutar alay eder ama ince ince
İçin için gülersiniz kendinize bile!
"Hacıvatın Karısı"ndan, "Kikirikname" den
İnciler döktürüp neler kaçırdı "Ases" ten,
Dokunmadığı ne kalmış, Güzin'in gönlü de
Kırık bir kâseye dönmüş, Salâh'ın dilinde
Salâh, sen babanla dahı alay mı edersin?
Yeter ki, sonu güzelce bir şiire varsın..
Öyle değil mi l'ardesim, az mı ettik kavga
Yanyana giderken vurup, birden alabanda!
Yazarlıkta, ozanlıkta ilerisin bence
Ama şiirlerin özgün, hepsin (i) sevmemem de.
Asıl ustalığın elbet konuşmalardadır
Kışın bile ne çiçekler açtırırın kâfir!..
Yalnız kendinle değil, bizimle de konuşan
Olursun şiirlerinkinden daha ozan..
Kim ne derse desin, sanat adamısın SALÂH
Ne olurdu biraz daha çok yazsaydın ah!

Mehmet SALİHOĞLU

ğu, sonradan çeşitli yıkım ve değişime uğramış haliyle bugüne dek gelindiği bilinmektedir. Kırallık döneminde çeşitli girişimler gerçekleştirilememiş, ancak 1968'de Irak hükümetinin bir Bulgar firması ile anlaşması üzerine Bağdat'ın kanalizasyon yapımına başlanmıştır. Birkaç yıl sonra sokaklardaki pis sular ve lâğım kokuları tarihe karışacaktır.

BELEDİYE DERSENİZ

Dünyanın her yerinde kent yaşantısının gerektirdiği hizmet çeşitliliği ve karmaşıklığı güç yenilebilir sorunlar yaratmaktadır. Bağdat'ta hızla gelişen nüfus ve akıl almaz derecede yayılan yerleşme dağınıklığı belediyesinin elini kolunu bağıyor. Dicle'nin iki yakasına serilip serpilmiş kentin en uzun çapı elli kilometreyi bulur. Bu derece hesapsızca, gelişigüzel yayılmış bir kentte belediye'nin başarıya ulaşması için çok güçlü bir örgütçülük gerekmektedir. Şimdilik bu başarı bir hayal gibi gözüküyor. Gecenin kör karanlığında sokakları temizlemeye başlayan zavallı çöçülerin çabası, herkes sokağa döküldükten iki saat sonra sifıra iner. Bağdat'ta herkes çöpünü, pis suları gibi sokağa, yola, caddeye büyük bir çekinmezlikle fırlatır, atar. Halkın temizlik düzeyi o derece aşağıdadır ki, çöp kamyonları hiç durmadan toplayıp dursa sokağa atılanları tüketmez. Sokak başlarına konulmuş çöp sandıklarına yürümeye üsenecek derecede tembelle kimseler çöplerini kendi kapılarının dibine dökmeekten çekinmezler. Böylelerine beledi-

yenin ceza vermeyi aklından geçirmediklerine inanabilirsiniz. Böyle bir işe kalkışırsa her kaptıya bir görevli koymak gerekeceği, kısacası halkın bu alışkanlığı ile başa çıkamayacağı apaçık.

Bağdat'ın atanarak iş başına getirilen belediye başkanlarının bütün iyi niyetlerine, bilgi, görgü ve yeterlikli de olsalar başarıya ulaşmaları çok geç tür. Belli başlı caddeleri gece yarısından sonra sabunlu sularla yıkatarak temizleyen belediye, pislikle savaştan her gün yenik olarak çıkmaktadır. Kim bilir daha nice yıllar yeni çıkacaktır.

YEMİN ETME :

Bizde bir söz vardır: Çok mal haramsız, çok lâf yalansız olmaz. Çok lâfla ve gereksiz ayrıntılarla uzatılan konuşma alışkanlığı, Irak'ta eski çöl gelenegine dayanıyor. Acem palavracılığı ne derece ün kazanmışsa arap lâfazanlığı da ondan aşağı kalmaz. Oysaki lâfazanlıkta Yahudi en başta gelir bilirdik. Çöl ulusları yüzyıllardır bomboş geçen zamanlarını ya konuşmakla ya da şarkı söylemekle doldurmuş olacaktılar. Çağımız uygarlığı, zamanı çalışmakla dolduran uygar bir yaşantıda konuşmak ve şarkı söylemeye fırsat bırakmıyor. İşte çöl uygarlığında gelen çok konuşma alışkanlığı, boş ve gereksiz sözlerle gerçekle yalanın kaynaştığı bir lâf salatası yaratıyor. Öyle ki bu yalanların inanılmazlığı sık ve bol veminlerle giderilmeye çalışılıyor. Bu yüzden Irak'ta da bol ve kolay yemin edilir. Üs-

(Sonu 16. sayfada)

Eski Mısır'dan Sevgi Şiirleri

Türkçeye çeviren : Talât Sait HALMAN

I.

Sevgiye koşarsam kavuştursam seni
kraldan durma koş diye emir almış haberci gibi,
Bak habercinin bacaklarını düşünüyor boyuna hükümdar,
can atıyor şu müjde gelse diye,
Ülkenin bir ucundan bir ucuna ahır kapıları açık ardına kadar,
her menzilde dipdiri bir at hazır elçiye,
Atlı araba kıl çengî kızıl pıranga,
haberci dinlenmeyecek yol boyunca.
Ama sevgilisinin yuvasına kavuşunca
görevini bitiren atlı
Rahata erecek yüreği ,yaşayacak tattı.

II.

Seni karşılasam buyur etsem
nasıl karşılanırsa Kralın atı
Binlerce at arasından seçilmiş
en saf kan, sürülerin en güçlüsü en güzeli
Ben de aşkı bu değerli ata benzetsem:
dinç bacaklarına güvenebilir Sevgili
Kamçının sesini işitti mi bir kez
şahlanır da tutar yolunu,
En becerikli seyisler baş edemez,
durduramaz onu.
Nasıl da bilir bu duyguyu bir genç kızın yüreği
(koş dört nala, aş engelleri, güzelim kısırak)
Kız biliyor ki Sevgilisi artık değil uzak.

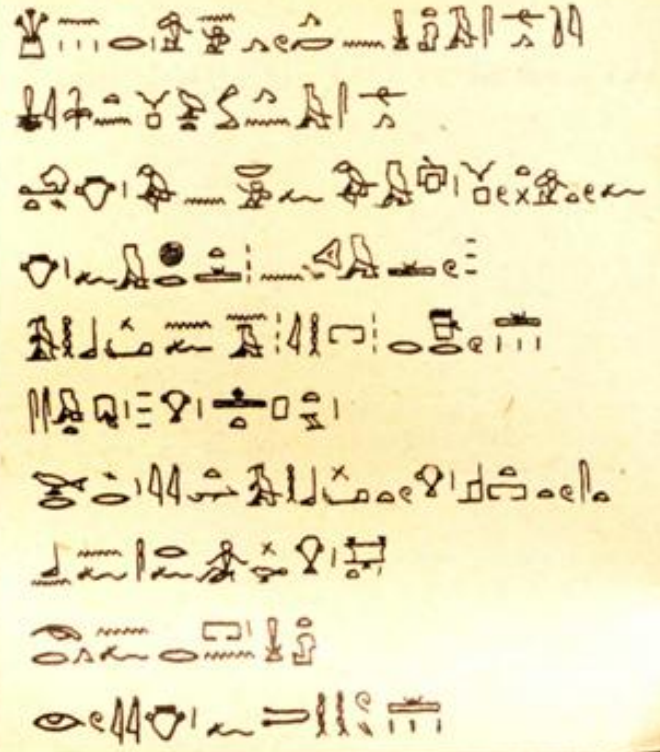
III.

Koştursam kavuştursam seni Sevgiye!
Çevik ceylan gibi koş, durmadan koş,
çöl yollarını uçarcasına aş.
Ayakları yanıyor kumda, gövdesi bitkin ölesiye-
ölüm korkusuyla sağrısı çatladı çatlayacak.
Avcılar kovalıyor,
tazıların tutmasına kıl payı kalıyor -
Ansızın tozda kayboluyor... kodunsa bul güzel hayvanı...
avcılar artık göremiyor ceylanı
Sessiz bir kamışlık bulup sığınmış meğer,
sonra ırmak boyunca kaçıp kurtulacak.
Aşkı, dilerim sen de bulasın sığınacak bir yer.
Gel bana, mağarama, dişi aslana.
Ben avcı kadının ama, kötülük etmem sana.
Gel mağaramın ağzına
İçeri alayım seni
okşayıp öpeyim ellerini.
Kurtuluş yok, ya sen bulacaksın Sevgimin izlerini
ya Altın Tanrıçanın yardımıyla ben tutacağım seni.
Baharda yeşersin özlemlerimin ürünü,
güneş altında, yemyeşil yaşasın harman günü.

INCİR AĞACININ TÜRKÜSÜ

I.

Dile gelince güzel kadının küçücük inciri
(yoktur ağaçlar arasında benzeri)
Fısıltılarla yapraklarında
(durmadan konuşan, nazlı işveli yapraklar,
sayısız sesli yapraklar)
bal akıtır kulaklara,
mis gibi sözlerinin yeme de yanında yat.
Lotüs gibi yumuşacık, incecik, güzelimin ell
usulecâ tutup dikmişti fidanımı
ağacın sevgili hanımı
güzeller güzeli.
(Ağaç da- koruyucu tanrıça gibi, sevgi dolu.)

Hierogliflerden güzel bir örnek.
(T. S. Halman'ın arşivinden)

Parıldıyor yeşiller kırmızılar içiçe.
Dallarının yanında sönük kalır oyalı zümrüt.
incecik dalları kanaviçe.
(aşk yeniler kendini boyuna).

İncirler sarkıyor
yeşimden kırmızı
düştü düşecek
(aşk dediğin bir harmandır,
seven hepsini alır.)

Somaki yapraklar
yeşillerde yeşimlerde çığıklar
(hanım bekliyor, dünden hazır,
sevgilisi sorsun mu acaba?)

Güneş Tanrısı gözünü saklar,
bahçede yan gelmiş yatanları büyüyerek
sevişenleri sarıp sarmalıyor aydınlık
Bahçe tazeleniyor kendi gölgeleriyle
durgun havada yumuşacık,
Denizlerden esen meltemin yeşilliğiyle mutlu,
mahrem fısıltıları örtüyor yaprakların hisirtisi.
Sevgililer yerli yerinde.

Gök tanrıçası, aşk tanrıçası,
Sevgiyle incir ağacı diken,
incir ağaçlarının gönül verdiği tanrıça,
Aşkla dal budak salan, çiçeklenen kadın.
Gölgeleri derinleştiriyor gözleri
aşkla karanlık.

II.

İncir ağacı, eşsiz ağaç, gizlice
bir kıza bir aşk pusulası veriyor -
Bahçıvanın kızı, bahçenin kızı
(ağacın sevgili hanımı) -
Buyruk veriyor
kızı koşu koşu sevgilisine gönderiyor
(sandal giymiş ayakları uçarcasına, kum saçarak):

Boş Zamanlarımızın Değeri

ATIF ÖZBİLEN

Vedat Nedim TÖR'ün, bir İstanbul gazetesinde "Boş zamanları değerlendirme" başlığı ile bir yazısı vardı. Hani şu, Spor ve Gençlik Bakanlığı'na bağlı "Boş Zamanları Değerlendirme Genel Müdürlüğü" nun kuruluşu üzerine konu edildiği bir yazıydı bu. "Değerlendirmeyen işgücü rezervemizi doğurgan hale getirebilirsek, kalkınma hızımız ununladık ölçülerde yükseltebilir ve az gelişmişlik ayıbından kurtulabiliriz." diyordu sayın V. N. Tör.

Ben, tahta oymalarımın ikinci kişisel sergimi açtığımda -1962'nin mayısında. Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü sergi salonu kapısına, bir karton üzerine "BU ÇALIŞMALARIMI, BOŞ ZAMANLARIMI DEĞERLENDİREREK OLUŞTURDUM!" gibisine birşey yazmıştım. Salt bu yüzden, sergiyi gezmeden önce, beni kutlayanlar olmuştu. Sonradan sergimi gezmişler, çıkarken, ikinci kez kutlamışlardı.

"Boş zamanları Değerlendirme Genel Müdürlüğü" kuruldu ya da kurulacak; benim hiç mi hiç umudum yok, gönlümce fayda sağlayacağına, Sayın Tör'ün iyimser kanısına da katılmıyorum. Mutlu kişilere, yüksek maaşlar ve ödeneklerle kolluklara yerleşmiş düşlerken, bu yepyeni örgütten nasıl olumlu sonuçlar bekleyebiliriz?

Olgunlaşma Enstitüsü salonunda sergimi açabilmem için -inadına- tam bir yıl

savattığımı hiç unutamam. 10 dakikada boşaltabileceğim yapıtlarım için, Trafik Şubesi'nden bir küçükük kamyonete izin alabilme zorluğunu da hiç unutamıyorum.

İlk kişisel sergimi -1950'nin mayısında- Adana Halkevi'nde açtığımda, -ilgilenen bir Amerikalı yüzünden olacak- New York'ta bir sanat Galerisi'ni uzun uzun satın almak istemişti. Uzun uzun da yazmıştık.

İkinci kişisel sergimden sonra da İsrail'den çağırılmıştım. "Formalite Hazretleri'nin azizliği" ni çok iyi bildiğimden, bu güzelim teklifleri olumsuz karşılamıştım.

Dostlarımın çağrısına dayanamadım, bu kez güneyin incisi Mersin'de -Mersin'in Güzel Sanatlar Galerisi'nde- 6 şubatta bir sergi daha açacağım.

Bir yandan GÜNEY'in şubat sayısını, öte yandan sergi hazırlığını düşünürken, Amerikan Kültür Merkezi'nde Mehmet Taşbaşı'nın tahta oyma sergisini gezmek ve sanatçıyla görüşmek fırsatını buldum. Salt Taşbaşı mı? Değil. Daha niceleri var. Ertuğ Başbuğ ile tanışmıştım. Geçen yıldaki sergim, sergisini izlemiştim; konuşmuş - görüşmüş ama ne ki, bu ilginç konuyu Güney sütunlarına aktaramamıştım. Aylaş kızkardeşleri unutmadım. Bu yıl da sergileyecekler mi yapıtlarını, bilmiyorum. Bursalı bir sanatçı vardı; adını -sanını anımsayamıyorum şimdi. Hepsini de

Desen : Metin Eloğlu.

GERÇEK PERDE

Mumlar yandı söndü,
Kutlandı yaşdönümü birilerinin.

Mumlar yandı söndü...
Fırtına, yağmur, kar...
Uludu kurtlar.

Gözlerdeki umutun
Şavkı vurdu dağlara.
Bir çocuk doğurdu kadın,
Toprak damda...

Mumlar yandı söndü,
Kutlandı yaşdönümü birilerinin.

Ayten UYAN

kişisel çabalarıyla sanatseverlere şartıcı yapıtlar sunmuşlardı.

Kişisel çabalar, ulusal sanat gücümüzü dünya çapında yansıtmaya yetmiyor. "Boş Zamanları Değerlendirme Genel Müdürlüğü" kurulsun hele...

"Nehet'ten selâmlar sana:
Gel.

Kızlarımla biraz gönül eğlendir.

Güneşten bir saat kurtul, gölgelikte serinle.

Bahçe civıl civıl, aşk feryadıdır -

Osiris'in filizleri fışkırdı yollar boyunca.

Dikildi çadırın orta direği:

sevgilileri bekliyor çardak.

Konuklar can atıyor seni ağırlamağa bahçemde,
seni görünce sevinç dolacak hepsinin yüreği,
hem de nasıl.

Aklın varsa gelsin usaklarının hepsi

yiyecek getirsinler tepsi tepsi.

Sen de gel katil sölene!

(İçmeden sarhoşluk veriyor

seni sölene çağırarak insanı.)

Bu haberi sana

ulaştırana

hiçbir şey söyleme.

Sevgiyle,

Nehet."

Usaklar getirdiler yiyecek içecek

Şölen sofrası nerdeyse çökecek.

Yemeklerin ardı arkası yok, gülüp oynamalar, kahkahalar.

Çiçekler, lotüs, papirüs

bahçenin tomurcuqları, çimen, çöl.

Re geçerken açan çiçekler

Re geçtikçe ışık saçan çiçekler,

Sevgisi olgunlaşmadan koparılmış koncalar -

Bugün her biri bahçede bir süs,

Türküler, içkiler...

Yazlık giysileriyle kızlar.

Birbirini kovalayan, aşk yuvası arayan yürekler...

Anacığım, küçükük incir ağacını dinle.

Canımın içi, bırak

eğlensin bugün gönlünce,

Mektubum sana eriştiğinde değil.

o ân geçip gider çabucak,
karşılaşma ve bakışma ânı değil,
Sabah öğle akşam, sessizlik çökünce,
günler kovalarken bugünü,
duyuyor musun kızın türküsünü,
duyuyor musun gülüşünü?
Gölgemde yatsın sevgilisiyle
güzel hanımım söyle.

Yanıbaşında upuzun, boyu boyuna göre,
Hanım kadeh kaldırıyor,
Aşk ile el pençe divan, ısl ısl.
Hava ağırlıyor çevrelerinde, bahçenin yollarında-
fısıltılardan sarhoş oluyor konuklar.
Şarkılar, yaman içkiler:
hafif başlar eğilip düşüyor öne,
başbaşa çiftler uzanıyor yere.
Sevgilisiyle bir arada hanımım, belli etmeden,
yürüyor beride,
sevgiyle yürüyor.
(Fısıldıyor kadın,
Bakıyor sevgilisi,
gülmüşüyorlar yürürken.)

Biliyorum, Anacığım,
çenem düşük,
Ama hanımı öyle seviyorum ki!
Bir gün, kucaklamıştı beni,
Nehet esirgeyecek onu,
sırrı açığa çıkmayacak
sözleri de, gizleri de,
İncir ağacının yapraklarındaki
anlamsız fısıltılarda sınımsı,
Nehet'in anlamsız türküsünde
sapasağlam.

Halman'ın yakında yayınlacağı "Eski Mısır Şiiri" başlıklı kitaptan.

Ercümen Kalmık ile...

- 1909 İstanbul'da doğdu.
1936 Güzel Sanatlar Akademisi "resim bölümü" nü bitirdi. Paris ve Roma'da uğraşısıyla ilgili çalışmalar yaptı.
1942 Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'nda resim öğretmenliğine başladı.
1947 İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi'ne "öğretim üyesi" olarak davet edildi.
1957 U.S.A.'nın çağrılısı olarak 6 ay Amerika'da sanat öğretimini ve sanat hareketlerini inceledi, konferanslar verdi.
1968 Berlin Teknik Üniversitesi'nin Mimarlık Fakültesi'ne "konuk profesör" olarak çağrıldı.
1969 Devlet G.S.A. Temel Eğitim Kursüsü'nde görevlendirildi. Ayrıca bu süreler içinde ülkemizde, İtalya, Almanya ve Amerika'da sergiler açtı. Binallere katıldı, Dolmabahçe'deki Resim ve Heykel Müzesi'nde; İtalya, Yugoslavya, Amerika, İran müzelerinde ve önemli özel koleksiyonlarda pekçok yapıtı vardır.

★

— Sizin sanat serüveniniz sıçramasız sayılabilir. Ama, soyut'a yöneldiğiniz dönemler de oldu. Bu gereksinmeyi niçin duyduunuz? Ya da şöyle soralım: Gerçek sanatta soyut - somut ayrımı yapılabilir mi?

— Sanat yaşamım içinde büyük kesin sıçramalar olmadığı doğrudur. Kendini bulma süsü vererek, zıt yönlere gidip - gelişlere, yüzseksen derece tornistanlara ben bilincisizlik ve kararsızlık diyorum. Soyut'a yönelişime gelince; önce soyut deyimini üzerinde bir anlamaya varmak gerek. Soyut'u, "figürsüz resim" anlamına almıyorum. Çünkü, ben hiçbir zaman figürsüz resim yapmadım. Ama, soyutlaştım.. Nedenine gelince; soyutlaşma, sanatçıyı taklitçilikten kurtarıp resmin öz gerçeklerine yöneliyor. Biçimlerle renklerle istediğiniz gibi oynama özgürlüğünü kazandırıyor. Doğayı taklitten çok, yeneden resim dilini yaratma olanağını veriyor. Sanatta, SOMUT ya da SOYUT, kendini benimsettirecek kadar güçlüyse, bir ayırım yapma çabası boşunadır. Kötü sanat, ister soyut, ister somut olsun, hiçbir şey ifade etmez.

— Sanatın evrensel bir düzeye erişebilmesi için ille de yerel nitelikler taşıması gerektiği kanısında mısınız? Yoksa, çağdaş beğeniyi, özellikleri, sanatsal sorunların çözümünü yansıtan tüm veriler evrensellığe de doğalcı aday mıdır?

— Resim sanatının evrensel bir düzeye erişebilmesi için ille de yerel, ulusal nitelikler taşıması gerektiği kanısında değilim. Ama bu yargı, yazınsal sanatlarda geçersiz olabilir. Genellikle Rus yazarları, Fransız, Amerikan, Türk yazarları ulusal konuları işleyerek, evrensel bir düzeye ulaşabilmektedirler. Ama, Shakespeare'in hiçbir ulusal yerel "tema" işlediğine raslamadım. Burada da "kalite" sorunu ön plânda rol oynuyor. Kaliteli bir yapıt ortaya konduğunda, ulusal olan nitelikleri de içinden bulup çıkarırlar; yoksa da yakıştırırlar, varının yaratıcısı da şaşırıp kalabilir bu işe...

— Yazı sanatlarımızın ustaları, değişik çevrelerde, dış ülkelerde ün sağlamaya başladı. Oysa, "plastik sanatlar" alanının

da genel bir anlatım dili, gücü olmasına karşın, pek de başarılı sayılamayız. Sizce bu çelişkinin nedenleri?

— Bir yazarın yapıtı, binlerce, onbinlerce, yüzbinlerce sayıda basılabilir, elden ele dolaşır, dilden dile aktarılır. Üzerinde çok konuşulur ve çok şey azılır. Uyanık bir kimse, az çok, bu olaylardan bilgi edinir. Oysa bir RESİM, tek yapıt olarak vardır. Sanat ölçüleri içinde güçlü, seçkin bir yer tutuyorsa, gider, uygar bir memleketin müzesinde yerini bulur. Kalburüstü Türk resim sanatçıları içinde, Avrupa ve Amerika müzelerinde tabloları bulunan pek çok ressam vardır. Türkiye'mizde bu gibi olaylar pek önemsenmediğinden, birkaç aydın kişi ile sanatçılardan gayrisi bilmezler bu gerçeği.. Kısaca, ressamlarla yazarlar arasında bu tür bir "kıyaslama"nın doğru sonuçlar sağlamayacağı kanısındayım.

— Bir ressamın "toplumcu" olması, uğraşı açısından onu hangi somut tutumlara zorlar? Değilse, topluma gereğine seslenebilir mi?

— Toplumcu'luk savını benimseyen bir ressam, çabuk ve sahte bir üne ulaşma öz zentiliğindedir. Resim sanatının kendi öz olanakları içinde, topluma bir yarar sağlanması isteniyorsa, öncelikle sanatın kendine özgü dilini iyice kavramak, sonra da bu dille neleri söyleyebilecekseler onları söylemesi gerekir. Sanatın şu ya da bu şekilde toplumsal olabileceğini düşünmek, onun özgürlüğünü kısıtlar. Buysa, yokoluşu, ölü mü demektir. Sosyalist devletlerde resim sanatının "rejim propagandası" yapması-

ODAMA

Dün akşam geldin
Murat öldü
Belki saçlarını yoldu anası
Ağlamak gücünü yanında

Gideceksen
Açık tutma kapımı
Karanlık dolar odama
Korkarım

Ali ÖZCAN

nın sonucu gibi. Bugün Yugoslavya'da, Çekoslovakya'da, Polonya'da bile resim bir propaganda sanatı olmaktan çıkarak, özgürlüğüne kavuşmuş ve gelişmektedir. Halka dönük resim yapıyorum diye, yırtık şalvarlı çıplak ayaklı, avurtları çökük köylü resimleri yapmak, ancak, resim sanatını amacından uzaklaştırır, soysuzlaştırır. Siirt dağlarında sığırtmacı Ali'nin yaşamında en ufak bir yararı görülmez bu gözü yaşlı "resim edebiyatı"nın.. Hikâye, roman, tiyatro, sinema ve fotoğrafın yanısıra RESİM SANATI kısır kalır bu türde. Oysa resim toplum içinde daha başka görevleri, "fonksiyon"ları da vardır; onu mutlu kılmak, yüceltmek gibi..

— Akademik ve özgür çalışma dönemleriniz var. Sizce, bir ressamın "akademik" dönemden geçmesi yararına mı, zararına mıdır?

— "Akademik" kelimesi ile köklü ve sağlam bir sanat eğitimi demek istiyorsanız, evet.. Bir ressamın akademik dönemden geçmesi yararlı ve gereklidir. Çünkü, sanat, insanoğlunun en güç uğraşlarından biridir. Kafa gücü ve ruh gücü birleştiği zaman yaratıcı olunabilir. Çala fırça sanat yapmak sevdasında olanlar, işin çok kolay olduğunu sananlardır. Memleketimizde sanatçının kafa ve ruh yapısını besleyecek ve geliştirecek bir ortam yok henüz.. Ancak, sanatçı yöntemli bir sanat eğitimi, öğrenimi, geniş bir sanat kültürü ile kendine yön bulabilir. Bir de, "akademik" deyimini ille; yozlaşmış, yaratıcılıktan yoksun, kuraleci ve taklitçi bir sanat ortamı kastedilir ki, maalesef ben böyle bir dönemden geçtim ve kurtulmak için de çok çaba göstermem gerekti.

— Bizde ve öbür ülkelerde en beğendiğiniz sanatçılar?

— Gerek bizde, gerekse öbür ülkelerde beğendiğim sanatçılar sayılamıyacak kadar çok.. Bir sanatçıyı beğenmem için ille de bana katkı türlerde sanat yapması şart değildir; yeter ki, tuttuğu yolda başarılı, özgün ve güçlü olsun.

— Şunca yıllık sanat yaşamınızdan ilginç bir anı?

— Bilmem, galiba en güç soru da bu. Herşey bana ilginç geliyor da ondan!

Eşlerinin Gözüyle: SANATÇILARIMIZ

AYŞE KALMIK'ın Gözüyle Ercümend Kalmık

Tepeden tırnağa gülümsüyor, Şakacı, zeki ve çok içten. O güleç rüzgâr sarıp sarmalıyor çevresini. Sesi tokca. Tüm acun sorunlarına iyimserce bir eğilimi var; telâşsız, abartmasız, hoşgörülü yorumlarıyla. Dıştan bakınca, sanatta ilintileri üstünkörü denebilir; oysa, romandı, şiirdi, müzikti, hangisini sözkonusu etse, en çağdaş akımların bantellerini avucunun içi gibi biliyor. Hele hele resim. Eşinin öz uğraşısıyla ilgili bu alanda seçkin bir eleştirmen beğenisine sahip; hiç övmesiz, yermesiz yerli yerine yakıştırıyor gerek bizden, gerek ötelelerden olumlu - olumsuz çıkışları. Gençliğin güveniyle saçlarını aklaştırmış. Kanı yak seviyor. Biliyor sanatın nerde işeyararlığını, nerde boşunlaştığını. Garip bir suskunluk var konuşmasında; sanki ağzından bir giz kaçıracaktı gibi... Turuncu küpeleri ne güzel! Boyu - bosu incecik ve ortacık. Bankada çalışmış bir ara, Ablası da sanata yatkınlardan; Rekreasyon Cemiyeti'nin odunu güzelleme bölümünde epey ter dökmüş. Cigaralardan Bafra'yı seviyor. Elleri belki çok kıpırtılı, belki sinirli. Gün görmüş, devran geçirmişliğin çocuksu olgunluğu içinde...

NİL METEOĞLU

(kalmık'lar)

sağlığıyla ilgili durumlarda - çocukça davranma fırsatını da kaçırmaz. Çok iyi huylu ve hoşgörü sahibidir; insanı çileden çıkaracak olaylar karşısında dahi soğukkanlılığını hiç kaybetmez; ama yine de son derece dikkatli olmak gerekiyor, en beklenmedik anda bir patlama olabilir.

— Bay Kalmık, genellikle "klâsik" denebilecek bir çalışma, yaratma yöntemi yeğliyor. Siz bir sanatçının "uçarı" hıgına karşı mısınız? Yani, eşinizin şaşırtıcı, sıçramalı ama sanat - içi deneylere girişmesini nasıl karşıladınız?

— Eşim, yüzeyde değil, öz'de klâsik olabilir. Bence uçarılık ile bilinçli, tutarlı bir şekilde sanat-ıçı deneylere girişmek arasında çok büyük fark vardır. Eşim, sanat-ıçı deneylerden yararlanmayı, sanatta amaç olarak benimsemiştir zaten.

— Eşinizin sanatsal yaşamıyla ilgili bir anınız?

— Beraberliğimiz başlıbaşına bir anı niteliğindedir; onun sanatsal yaşantısı ile ilgili ayrıca bir anım yok.

— Bir sanatçıyla yanyana oluşun mutluluk, mutsuzluk yönlerini tanımlayabilir misiniz yaşam deneyelerinizle?

— Yanyana olduğum insanın uğraşı değil, kişiliğidir beni mutlu ya da mutsuz kılacak olan.

— Eşinizle bitişmeniz, onun sanatçı kişiliğinin etkisi oldu mu?

— Eşim, sanatı kalkan gibi kullanarak kendine bir kişilik yaratmaya özenmediği için, bitişmemizde ancak kendi öz kişiliğinin rolü olmuştur.

— Sanat dalları arasında en çok eği-

lim duyduğunuz? Özel olarak çalışmalarınız var mı?

— Sanat dalları içinde en çok ilgi duyduğum BALE'dir. Yıllarca önce, resim sanatına özel olarak çalıştım. Şimdiki uğraşım sanat değil, bir SANATÇI!

— Eşinizin yapıtlarını genel olarak eleştirebilir misiniz?

— Eşimin yapıtlarını iç açıcı, huzur verici ve bilinçli buluyorum.

— Ve de kişiliğini?

— Genellikle dengeli ve olgun bir kişiliği olmakla beraber, arasıra - özellikle

Kiraz'ın Öyküsü

Halil KOCAGÖZ

Varmadan Kiraz'ın köyüne
aranmalı özü olayın;
gül kırmızı dudakları gülüşür Kiraz durmadan
kıprır ki onbeşinde
düğünü var bu ayın;
hadj gelsin önce nişanı
başlamadan düğüne...

Ağarır tan, ısır boynu bükük kır çiçekleri
geçer bir altın gün daha.

Nasıl da iyidir onlar .betiksizlikten başka-
ne güzel terler, ne uzun dayanır yavuklusu sabana.
be'inde yiğitlik kavramı av fişekleri
döner alacakaranlıkta en yeni tayıyla;
ansızın kopar da boynundan
saçılır boncukları Kiraz'ın eğilirken pecereye...

Döğer yine de yayıdı, vurur kaymağı pazara,
geçer bir altın gün daha.

Suç bize bir mavzerdir
bilimsizseler, yoksulsa evleri,
oyuncaktır tüfek ellerinde;
tabanca gibi çorak tarlalardan
kurur boş yiğitlik pusu,
kline, kan güdüsüne, artık eksik paraya;
büyür yalnızlıkları odalarda...

Yine de biter gelinlik, alınır duvak,
geçer bir altın gün daha.

Gelir gayrı şenlik, düğün,
kurulur avluda içkili masa,
çıkır Kiraz, dalları arasına bir kiraz'ın
ki bakar: "Ne çok oynar onlar tabancalarıyla..."

Ve birden ateş acısı... yanar taa içinde göğsünün,
biraz şaşkın, biraz ağır,
dügümlenmiş en güzel sevgisiyle biraz
sızar gibi kan- düşer Kiraz...
üşüşür gelir düğün halkı;
yavuklusu... Ağlar, kapanır!

Yazar sonra gazeteler, bir kuytu kıyısında,
geçer nice gün daha... gün daha...

YENİ ŞİİRİMİZİN İNSANLARI

Celâl ÇUMRALI

1

Biz şiir içi insanlarına yönelip söyleşimizi sürdürürelim :
Ozan Nurer Uğurlu, şiir dünyasına çocuklar'la giriyor..
söylediği Masal, uyutucu bir masal değil; Kirlî gömleklî çocuk-
ları uyandıran bir masal :

Ve ufacak ellerin alır beni götürür
Karanlıktan. Ağlayan küçük bir çocuk gibi
Sanki ürkek ve yanlış hiçbir şey anlamadan
Bir aşk geçti aradan. Görüyorum onları

Kimsenin bilmediği daracık sokaklardan
Aç karnına doluşan. Bir parça ekmeğin için
Bütün bir gün ağlayan o güzelim çocuklar
Şarkı söyler durmadan. Biliyorum onları

Uzak durur başları kötü sözden azardan
Yanıyor susuzluktan çatlamış dudakları
Ve sapsarı yüzleri kurtulmaz hastalıktan
Yaşamağa doymadan. Tanıyorum onları

Ağaçların altında aç ve çıplak doluşan
O yoksul çocukların arkasında bir dünya
Ve yıkık duvarların göz yaşına bakmadan
Alır beni götürür. Seviyorum onları

Böyle içten bir acı sarhoş eder insanı
O masal kahramanı bir gün olur anlatır
Soğuk bir kış gecesi bize büyük kavgayı
Kar yağarken uzaktan. Yaşıyorum onları

Ve onların yalnızlığı buruk bir sesle iliklerimize işliyor :

O menekşe karası akşam ve yalnızlığı
.....

Anlatırım onlara. Uzanırken dağlardan
Kıyısına denizin vurduğu o yalnızlık
Sanki bir dağ çiçeği yakamıza takılan
.....

Ceviz sandık içinde sarı yeşil bir külâh
Yalnızlık mızrağımı atarım belki suya
.....

Yeşil şeyler aradım uzayan sokaklardan
Baştan başa yalnızlık orta çağdan bir dünya
Papatyalar açarmış içinden kitapların
.....

Bahçesinde oturdum yalnızlığın ve aşkın
Beklerim gelişini küçük bir adam gibi
.....

Gözlerimde yalnızlık en güzel çocukluğun
.....
Yalnızlık gelince ölüm bir çiçek
.....

Bir masal ülkesinde gerçeğin ortasında
Ve çiçek açar gibi uyan çocuğum uyan
Yaşatır mı insanı acı çeken bir yürek
Güzel yarınlar için. Güzel yarınlar için.
Uyan çocuğum uyan artık uyanmak gerek
.....

Ve koş çocuğum koş. Hadi koş. Aşka geç kalma
Ölümün ülkesine karanlığın içinden
Yılların ötesinden kavganın ortasına
Koş çocuğum hadi koş yalnızlıktır yok olan

Yalnızlığın gerçek yüzünü küçük yaştan tanıyan Nurer Uğurlu'nun şiirinde soyut bir sözcük değildir Yalnızlık. Bize yalnızlığın acımsı ezgisini duyuran nedir? Yalnızlık sözcüğü mü? Değil. Peki ölçü ne olacak? O dizelerde yalnızlık sözcüğü kullanılmamış olsaydı biz yine de yalnızlığın karanlık/yabancı uçurumlarıyla başbaşa içiçe kalabilecek miydik? Yanıtlanması gereken soru budur bence. Evet diyebiliyorsanız; şiir için olumlu bir not olacaktır bu.

g

Nurer Uğurlu'nun Masal'ında çocuklar Yalnızlık'la büyür, olgunlaşır, bireyden topluma döner yüzü. Sıtkı Salih Gör'de birdenbire oluşur bu Yalnızlık: "Bunaltı" lar içinde "Ölüm" terleri döker :

Kuru dudakları al geyiklerin
Ölünce güzel kadınlar birdenbire
Yeşil bir tül gibi gökte
Uyusur yalnızlığı ölümlerin
.....

Böyle yorgun bir adam ha ölüm ha uzaklar
Sabah gibi uyanık sıcaklığı bir daha
Yumuşak karanlığa kedilerden bir kedi
Vuruş ayaklarını her şeyi o adamda
.....

Çimen üstünde soluğunun
Sıkıntılı şimşegi kurar dengesini
Şaşkın ve dalgın bir flütçü
Gülmekle korkulan çığlığını
.....

Sakalı günbegün daha pırlanta
Tutar gürültüsünü yaklaştırır
Uzak kıyısına uğradıkça gemi
Şaşkın ve dalgın bir flütçü
.....

Terk edilmiş insanın akşamında çalanlar
Yorgun kemanlarıyla bir yığın cüce hüznün
Ölür sevmek uzayında uyuyan küçük kuşlar
.....

Göçebe bir sevimse ve doğuşu
Dalgın kedilerini iletir çatısına
Balonsuz çocuklar büyüme uykusuna
Bırakırlar
Islak kuskusunu ağzlarının
.....

Tükenecek bir duygudur. Akar. Biz ölürüz

Kuşluk Ötesi'ndeki özgün görüntülerle, imgelerle, güçlü çağrışımlarla dokusu sağlam şiirler; Bostonda bir harputlu'da daha uzun soluklu ve daha erkekçedir.

Toplumcu görüşün ürünü olan şiirlerde Açlık/Toplum/Yığın gibi toplumsal çağrışımları olan sözcükleri arayanlar, ya da o biçim sözcükleri görünce: "İşte toplumcu şiir, işte sanat toplum içindir'in örnekleri" diye sevinenler aldandıklarını anlayabilmeleri için Kuşluk Ötesi, Bostonda bir Harputlu gibi iyi yapıtları okumaları yeter de artar bile.

Bu şiirlerde, sözü edilen sözcükler anılmadan da toplumsal öz şiirlerin özü olmuştur.

(Sonu gelecek sayıda)

Yeni Yayınlar

AYLIK FIKIR, SANAT ve BIBLIYOGRFYA
DERGİSİ

Yıllık abone (12 sayı) 40, altı aylık 20 TL.
Adres : P. K. 60 Yenışehir — ANKARA.

Bayraklı Athena Tapınağı

SEMİRAY A. EKBERZADE

— Arkeolog —

GİRİŞ: Bir Yunan şehrinin kuruluşunda dinsel etkiler vardır. Örneğin, kurulan şehrin başarılı olması için dinsel otoritelerin desteği sağlanıp şehirlere birer dinsel destek maledildi. Bu yüzden dinsel unsurlar her yere girmiştir. Agora'ya, tiyatro'ya, gimnasyum'a, Buralarda küçük tapınaklara, sunaklara, kült anıtlarına rastlanır. Destan ozanlarının etkisi altında, M. Ö. 8. yüzyıldan başlayarak, tanrıların büsbütün insan şeklinde düşünülmeğe ve tasvir olunmağa başlanmaları, bunların anıtların içlerine alabileceği ve koruyabilecek tanrı evleri ya da tapınaklar yapılmasına yol açmıştır.

Homeros destanlarından da öğrendiğimize göre, salt Yunanistan'da değil, Anadolu'nun batı kıyılarında, özellikle İonya'da da tapınaklar vardı. İşte, yazımın konusu, bu tapınaklardan Tanrıça ATHENA'ya ait olanlarıdır.

Yunan mitolojisinin en önemli gök tanrıçalarından biri olan Athena'dan ünlü ozan Omiros, şiirlerinde, Tanrı Tanrı Zeus'un çok sevdiği kızı olarak sözeder ve O'nu birçok bakımlardan babasına benzetir.

Athena'nın yeğ tuttuğu kahraman, savaş hilelerini bulmada usta olan Odysseus'tur. Efsaneye göre çömlekçiliğin fırını, dülgerin gönyesini Athena icat etmiş; öküzleri boyunduruğa vurmaya, sabana koşmayı, ayakkabıcılığı, madencilik ve daha birçok şeyi insanlara O öğretmiştir. Kadınlar da iplik eğirip elbiseler yapmayı, çoğu evişlerini ondan öğrenmişlerdir. Hatta, Troia'yı ele geçirmek için "tahta at" yapma fikrini veren de odur. Biotia'da flütü o icat etmiş, insanların binmesi için atı tobiya eden gene o olmuştur.

Athena, daha sonraki çağlarda, toplu yaşayışın bir tanrıçası olarak görülür. Poseidon'la, Attika'nın egemenliği üzerine yaptığı kavgada galip gelen Athena, Attika bölgesine egemen olup "Polias" olarak şehirlerin, özellikle Atina'nın asıl Tanrıçası olmuştur.

Batı Anadolu kıyılarında Athena Tapınakları'nın bulunması, buralara yerleşen Yunanlıların büyük bir kısmının Tanrıça Athena'nın egemen olduğu "Orta Yunanistan" dan gelmiş olmaları ile açıklanabilir.

BAYRAKLI ATHENA TAPINAGI: Yunanistan'da anıtsal mimari ve büyük plâstik ile 7. yüzyılın ortasında başlayan Arkaik stil, Küçük Asya'da biraz daha geç bir dönemde (M. Ö. 600 - 480) gelişmiştir. Bu parlak dönemin en iyi mimari kalıntılarını Eski - İzmir'de (Bayraklı) buluyoruz. (M. Ö. 640 - 600)

Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Atina İngiliz Arkeoloji Enstitüsü Müdürü John Cook ile birlikte 1948 yılı nisan ayında İzmir'den Mykale (Samsun) dağları eteklerine dek kıyı boyunca bir inceleme gezisi yaptılar. Ve bu arada Bayraklı'yı da incelediler. 1930'da Miltner'in açtığı deneme çukurları yeterli değildi. 1948'de ilk sondajlar yapılır. 1948 - 1949

yıllarındaki çalışmaları John Cook ve James Brock ile Ekrem Akurgal yönetirler. Böylece başlanan kazıları daha sonra T.T.K. ve E.M.U.M. adıyla Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal sürdürür.

Bayraklı kazılarında saptanan kalıntıların en önemlilerinden biri, 7. yüzyılın sonunda Lidya Kralı Alyates tarafından tamamlanmadan tahrip edilmiş olan, podium üzerine kurulu bir tapınaktır. Ele yalınz rektogonal teknik ile yapılmış podium ile sella duvarlarından küçük kısımlar geçmiştir.

Şehrin güney kesimi, tapınağın kurulduğu yerden daha aşağı bir düzeydedir. Bu tapınak daha eski olan birkaç yapı safhalarına da sahiptir.

ÜLKÜCÜLERİN BALLADI (II)

Sonra gece indi
ve sonra anlaşıldı ki insan gözü
ne görmeli nede yaşamalıdır böyle geceleri
nöbetçiler titremiyorlardı bile
bir gece, ayaz mı ayaz bir geceydi
vede herkes kendince veda etti yaşamaya
ayaz mı ayaz bir ay doğdu üstüne barakaların
A... B... C... D... VESAIRE...
sonra dikenli tellere asılı çamaşırlara doğan gün
kundak bezlerinin oyuncak yastıkların
yarın ölecek olsalarda oynamıştı çocuklar
yarın ölecek olsalarda istemişlerdi mamalarını
emmişlerdi... giyinmişlerdi ağlamışlardı...

Ölüm saçarak ağardı gün
güneş bizi yoketmek isteyen namtularla beraberdi
ve suskunlar bizimle
sonra nöbetçiler vardı bizi bekleyen trenlerde
sonra hiç acı duymaz olduk
ağlamaz oldu bebelei
ölüm kesinliğiydi bu karşı koyan her acıya
bütünlüğümüzüdü...

.... sonra gece indi
ve sonra anlaşıldı ki insan gözü
ne görmeli nede yaşamalıdır böyle geceleri
.....
sonra hiç acı duymaz olduk...

Ergun E V R E N

★

YALNIZLIĞIM

yalnızlığımın ayak seslerini duyuyorum
bazan bir dağ başında çıkıyor karşıma
bir bakıyorum uzak galaksilerde
ya da kentten en kalabalık alanında yürüyor
soluk alışından biliyorum

birakmıyor peşimi adım adım beni izliyor
bir gün bir caddede elleri ceplerinde yaklaşıyor
gözlerinde tarifsiz bir hüznün
öylece gülümsüyor

ve çoğu akşam saatlerinde
yaklaşıp ellerimden tutuyor
gözlerimin içine bakıyor
bir şeyler söylemek istiyor

söyliyemiyorum

Siyami ÖZEL

Tapınağı ziyaret etmek isteyenlerin, ilkin güneydeki bir koridorun başlangıcında yer alan bir kapıya ayak basması gerekirdi. Sol tarafında polygonal, sağ tarafında rektogonal bir duvarın yer aldığı koridor, dan geçtikten sonra sağa dönülerek bir rampa ile tapınağın önüne ulaşılmaktaydı.

Tapınağa labirent şeklindeki bir girişle ulaşılması, kişiler üzerinde esrarlı bir etki bırakmış olsa gerekirdi. Ele geçen duvar parçasının mükemmel yapı şekli, birbirine kılpayı uyan kesme taşlar, tapınağın zamanında görülmeğe değer bir yapı olduğunu belirtmektedir.

Bu tapınak, Belklerin Küçük Asya'da korunagelmiş kesin tarihlenebilen tek ve en eski

bir tapınaktır. Tapınağın ilk yapısının M. Ö. 7. yüzyılın ilk yarısında meydana geldiği anlaşılmıştır. Alyates'in tahrip ettiği son safha tapınak ise, 610 tarihlerinde başlık kısımlarına kadar tamamlanmıştı. Başlıklar Foça taşından olup Aioldüzeninde idi. Sütun gövdeleri Foça taşından olup prizmatik, baş, taşın ve çatı ağaçlandı.

Yapının bir Athena tapınağı olduğunu, burada 1967 yılında bulunan bir bronz çubuk üzerindeki yazıttan öğrenilmiştir. Böylece Bayraklı'daki ilk Athena tapınağının, yukarıda da belirtildiği gibi, 7. yüzyılın ilk yarısında meydana geldiği anlaşılmaktadır. Tanrıça Athena'ya İzmir'de daha eski tarihlere tapınılmış olduğu dair ip uçları bulunamamıştır.

AĞIT ve KIRIK UYKU

Nedim ORTA

24 şiirini okuyoruz ÇUMRALI'nın bu yapıtında. Halkın Günlüğü'nden, Dost'tan, Mavi Dünya'dan... Üç bölümün başlıkları bunlar. Bölüm başlıklarından çok 2'nci ve 3'üncü yapıtlarının adları. Birer ikişer seçmeleri var bu bölümlerde. Halkın Günlüğü'nden ana bölüm olarak 19 şiiri kapsıyor.

Bir bakıma iyi yapmış Ozan, 1957 ve 1959'da yayınlanan iki kitabından seçmeler almayla, O günden bu yana şiirlerindeki aşamaları "objektif" olarak belirlenebiliyor böylece.

Celâl Çumralı adını 1965'lerden buyana duyarım. Zaman zaman izledim kendisini dergilerde ama hiçbir yapıtı geçmemişti elime bugüne değin. Salt AĞIT üzerine söz edeceğiz öyleyse. Kesin yargıda bulunamamak da, 19 şiire göre görüşümü zü belirtebiliriz.

Sade bir kapağı ve toplam 42 sayfası olan yapıt, Mersin'in İçel Matbaası'nda dizilip basılmış. Kitabın ilk şiiri, BİR ÖĞRENCİNİN GÜNLÜĞÜNDEN'i okurken oldukça durdum üzerinde.

"...İşte büyük şehirdeyim
Yapayalnızım"

deyişleriyle başlıyor şiir. Birinci dizede (şehirdeyim) deyince, ikinci dizede (yapayalnız) demek yeterliydi.

".....
Bir odacık arıyoruz
Rüzgârsız.. güneşsiz..
Bir odacık..."

Burada da üçüncü dize gereksiz.

".....
Bir odamız var
.....
Mangal var kömür yok
Gaz bitmiş
Lâmbamız bile isli"

(Var) sözcükleri kulağı tırmalıyor. (Mangal kömürsüz) diyerek deyiş kesilebilirdi. (Bile) sözcüğü de gereksiz.

Bu yanlışlıklarını yaptıktan sonra şiiri okuyorum, daha bir akıcı.

BU NASIL GÜNEŞ'i sevdi biz, İnsanlığın onulmazlığı işlenmiş şiirde, deyişler yalın ve kesin :

"9. Temmuz. 1965'te
Taburcu edilmiş... treni bekliyor
Palmiyenin gölgesinde... bitik... upuzun

Acımak yoktur güneşte
Farkında değildir
İnsan olduğumuzun."

Tüm bu sözlerimize karşın DOST ve MAVİ DÜNYA'dan seçtiklerini AĞIT'taki şiirleriyle aşmış olduğunu söyleyebiliriz ÇUMRALI'nın, Gün gün de aşacaktır, inanıyoruz buna. "Soruyorum", "Ayrıkotu", "Yalnızlığımız" adlı şiirler daha çok umut veriyor bize.

Çabası kutlu, yolu aydın olsun Ozan'ın...

M. Sami Aşar 1955'lerde çıkması gereken KIRIK UYKU adlı yapıtını 15 yıllık bir ertelemeyi sonra yayınlıyabildi.

Kolay değil 15 yıl beklemek. Şiirlerin havasını bugüne değin geçerli tutmak. 64 sayfalık yapıtına 34 şiirini serpiştirmiş Ozan. Giriş ve bitişte de ikişer, üçer dizesi var. Bu dizeler bile şiir sayılır KIRIK UYKU'da.

M. Sami Aşar'ın bu yapıtında şiirlerin konuları oldukça çeşitli, topluma yönelen deyişleri çoğunlukta. Okuru çekiyor şiirlerin havası, kendini buluyor okur şiirlerde yer yer. Bu demek oluyor ki, Ozan deyişlerini tekillikten sıyrılmış, genelleştirmiş. Toplumu katmış tüm sorunlarıyla dizelere. Günümüz ozanından da istenen bu zaten.

"Hınçla bir çarptım
Aynanın suratına kalemi
Çırtlıçplak fotoğrafın çizildi"

Gençliğin, cinsel açıdan bunalımını üç dizeye sığdırmak usta ozanın işi. İstemese de düşünecek sevgiliyi, kuzsa da, küsse de gene sevgiliden söz edecek, sevgiliyi imgeleyecek günboyu... Sevgili vefasız çıkar, yüz vermez, habersizce çekip gider. Bu başka. Tutar ozan bir tas su serper sevgilinin evi önüne, bu su deniz olur. Bir de mektup atar kıyısına ki, deme gitsin sevi yükü, gemi olur mektup, olur a, Sevgi bu, deniz oluşturmak, gemi imgelemek bu denizde nedir ki ozan için.

İşte böylesine seviye yönelen deyişlerin yanı sıra yalnızlığı alabildiğine yalın anlatan deyişler :

".....
Seni prenses gecelerde düşünmek doyuruyor beni
Duyamazsın kırk düğüm olmuş çılgınım
Kalbimin duvarları çatlamış göremezsin
Doldurur odaları yalnızlığım
....."

Sonra iterek sevgiliyi bir yana, günümüz sorunlarını cinsellik dışında anlatmaya koyulmuş Aşar. Onca, sevgiye bel bağlamak bir ortaçağ serüvenidir.

"Kalbimin korevetinde uyuttum seni güzel
Altın tozları yağardı dudaklarıma saçlarından

Öptüm seni kaç defa o zaman
Bir ortaçağ mecerası içinde
Sen yalan.

....."

Sevi demiş dizelerde Ozan, ama bir başka yönden düzene çatmış. Örneğin, tüm sorunların başında sevi sorunu var da, bu sorundan hareket ederek neşterlemiş diğer tüm sorunları.

Sonra bir dedikoduya kaptırarak kendini, havayı baharlamış bir güzel.

"Ben o ismin kara saçlısını arıyordum
Dedikodular pansiyonunda öğle sonrası
....."

Şiir adları ilginç Sami Aşar'ın. Örneğin: İlk Aşk Aşkolsun, Prenses Gece, Arka Göz, Fotoğraf Yangını, Kara Çizgilere Sürgün, Sen Konuşurken Beyaza Açılmak, Havayı Baharlamak, İki Kezzap Küpüydü Gözlerin, Seni Sevmekten Sanık, Şarap Ve Rakı Sonrası Ve Sen, Sinemaskop Boğuntu...

Fotoğraf Yangını, İlk Aşk Aşkolsun, Soru İşareti, Sen/Sizlik, Yok Umut, Gidersen Yarım Kalırım adlı şiirler tümcek güzel. Diğer şiirlerde güçlü dizeler çok, ya şiirle kaynaşmamış gibi geldi bize. Ama şiirsel dizeler bunlar.

"Taktın kelepeyi kalbime
Kalmadı öldürülecek yanım"

"Şimdi çıkıp gelecekmışsin gibi
Bir güzel korku içindeyim"

"Yalnızlığımın denizinde yıkanyordum
Aşk kıyısına vurmuş uykusuzluğumla"

"Sıcacık gölüne düşmüşüm gözlerinin"

"Buruk dileklerle oyahtyordum ışıksızlığımı
Yaşamaya zorunluydum
İliştirdim mektuplara o zehir zemberek
Kırık uykulara sokuldum." sitelemleri

"Islak tüllere benziyordu kapanmış kırpiklerin"

"Uyuyamamak koyuyor insana sevdasız
Sevdasız yaşamak kötü gecelerde"

Genel yargımız o ki: Kırık Uyku güçlü bir şiir yapıtı. M. Sami Aşar da usta ozan. Edinin ve okuyun bir kez, Hak vereceksiniz bize. (6 liralık posta pulu karşılığı; Kızılmutur Mah. 48. Sok. No. 4 Tarsus adresinden istenebilir).

YEDİTEPE YAYINLARI

- 50 lira karşılığında 50 liralık çeşitli kitap ve Yeditepe dergisine bir yıllık parasız abone.
- Yeditepe'nin abone kampanyasına katılmız.
- Yeditepe'nin abone kampanyasını edebiyatsever dostlarınıza duyuruz.
- Yeditepe'nin parasız örnek sayısını ve kitap listesini isteyiniz.
- P. K. 77 — İSTANBUL.

olan-biten

- Uluslararası üne sahip ressamlarımızdan Avni ARBAŞ, 24 yıl sonra vatanına döneyişini, annesinin ölümüne dolayısıyla aldığı 1 aylık izin "sayesinde". Şimdi yine Fransa yolcusu. Türk uyruğundan çıkarıldı; için!
- Cemal SÜREYA. "Varlık Yayınları" arasında yayınlanacak bir yeni dizinin yönetmeni; bu dizide çağdaş ozanlarımız tüm çağlardan tanınan geniş kapsamda kitaplar yer alacak. İlki, Oktay RİFAT üzerine.
- Ümit Yaşar'ın 2 yıldır üzerinde titizlikle çalıştığı "Kendi Seçtikleri" adlı antoloji de bu ay içinde yayınlanacak. Şimdiye değin denememiş bir türdeki bu yapıtın niteliği de ilginç: 30 şair kendilerinden 10'ar şiir seçmişler, yaşam öykülerini de kendileri yazmışlar.
- Özel yönetimde olan GALE-ri T'in her yıl aynı kişilere ver verip de, öbür yetenekli, usta ressamları ertelemesi haklı eleştirilere yol açıyor.
- Dostumuz Mehmet SALİHOĞLU, en yakınlarından birini yitirdi; kendisine, ailesine Güney'den başsağlıkları..
- Sayrılığı süresince peşpeşe şiir yayımlayan Cahit İŞGAT'ın bu verimliliğine şaşanlar oluyor. Oysa bunlar bir bakıma iyileşme döneminin ürünleri..
- Bu yıl tiyatro çalışmalarına ara vermek OFLUOĞLU Amerika'daki inceleme gezisinden döndü; şimdiden gelecek yıla hazırlanıyor.
- Gerçek Yayınevi sahibi Fethi NACİ hem yayıncılarına hız verdi, "100 Soruda" dizisini başarıyla sürdürüyor, hem de romanlarımız konusundaki titiz incelemesini aksatmıyor.
- Toplum Yayınları'nı yöneten dostumuz RemziNANÇ, geçen yıl yayınladığı Ho Şi Minh'in "Kurtuluş Savaşı-mız" adlı çeviri betikten ötürü 18 aya mahkûm oldu, 6 ay da sürgün.. Yargı onaylandı. Güney'den geçmişölsunlar..
- Princeton ve New York Üniversitelerinde Türk dili, edebiyatı ve tarihi profesörü olan değerli arkadaşımız Talât Sait Halman, 30 aralık gecesi, New York'un WBAI kültür radyosunda Fazi Hüsni Dağlarca üzerine yarım saatlik bir program hazırlayarak sunmuştur. 31 aralık sabahı yinelenen programda, ünlü ozanımız Halman tarafından İngilizceye

çevrilen 30 kadar şiiri yer alırken, böylesi bir program, şimdiki dek Amerika'da bir Türk şairi ve eserleri üzerine düzenlenen "en uzun program" niteliğini de taşımıştır.

- Kuvayı Milliye Dergisi sahibi değerli dostumuz Lütfi Oğuzcan'dan, kamu oyuna duyurulmak üzere bir açıklama aldık :

İstanbul'da 18 Kasım 1970 tarihinde yayınlanan HEY isimli derginin onüçüncü sayısında bulunan Genç Şairlerle Başbaşa sütununda kimliğini açıklayan ve haspelkader rahmetli eşim dolayısıyla yakınlığım olan Turhan Oğuzbaş adındaki zatın yalan bir beyanını ibret ve esefle okumuş bulunuyorum.

Mersin'de lise öğrencisiyken baş yazarı olduğumu kimliğinde sıklıkla yazabilen bu kişinin ilk sayısından son sayısına bulunduğum Akdeniz Gazetesi ile, değil başyazı yazmak, bunun dışında da uzak yakın en ufak bir ilgisi ve katkısı olmamıştır.

Kaldı ki Akdeniz Gazetesi'nin çıkardığım 1954-1958 yılları arasında adı geçen kişi hukuk öğrenimini yapmak üzere İstanbul'da bulunmaktaydı. Netice itibarıyla onun Mersin'de bulunduğu sıralarda Akdeniz isimli gazetesini çıkarmağa dahi başlamamıştım.

Bu zatın Akdeniz Gazetesi'nde ne başyazısı ne de bir yazısı çıkmıştır.

Gördüğüm lüzum üzerine, gerçeği kamu oyuna saygılarımla açıklarım.

Lütfi Oğuzcan

- Ozan Selâhattin YAVUZ-KAPLAN, genç yazarlara, ozanlara ve sanatçılara, sorunlarını çözümlemek ve eyleme geçmek için tanışma, birleşme ve örgütlenme konusunda tartışmak üzere çağrıda bulunuyor ve genç sanatçıların (P. K. 178, Gaziantep) adresine yazmalarını bekliyor.
- İlhan BERK, şiir atılganlığını az-buçuk tavsatmasına karşın, resim çalışmalarına hız verdi; ama hep NÜ üstüne..
- Metin ELOĞLU'nun "Türkiye'nin Adresi", şimdiki Amerika'da bulunan Murat Nemet - Nejat tarafından İngilizceye çevrildi; yakında, The Literary Review dergisinin "Türk Edebiyatı" özel sayısında yayımlanacak.
- Siyami Özel dostumuzun yönettiği "Karadeniz Gazetesi", okurları arasında ö-

Dışarda Sanat Olayları

KANADA'dan (Engin Aşkın) :

- Kanada hükümetinin bu yıl müzik ve sanat topluluklarına 750 bin dolar, yazarlara, edebiyat, müzik, sanat ve tiyatro dergilerine de 185 bin dolar destek bağışında bulunduğu açıklanmıştır. Kanada Konseyi adlı devlet kurumu aracılığıyla yapılan dergi bağışları şu biçimde bölüştürülmüştür :

- 1 — Magazine Vie des Arts (Edebiyat Dergisi, 45 bin dolar)
- 2 — Tamarack Review of Toronto (Edebiyat Dergisi, 12 bin dolar)
- 3 — Performing Arts (Tiyatro ve Opera Dergisi, 10 bin dolar)
- 4 — Liberte (Sanat ve Şiir Dergisi, 11 bin dolar)
- 5 — The Fiddlehead (Sanat Dergisi, 6 bin dolar)
- 6 — La Barre du Jour (Sanat Dergisi, 5 bin dolar)
- 7 — Canadian Antiques (Antika ve tarihi eşya dergisi, 5 bin dolar)
- 8 — Take One (Film ve Sanat Dergisi, 5 bin dolar)

Ayrıca, çeşitli yazar ve yayınevi sahibi, değişik oranlarda, para yardımı almışlardır.

- Hollywood'da, 1950 dönemlerinde geçen ve Mc Cartı Terörü adıyla bilinen soruşturmalara, yeni çevrilen bir TV dökümanterine konu olmuştur. Dökümanter film gerek ABD'de ve gerek Kanada'da, özellikle eleştirilenlerden büyük ilgi görmüştür. 1950'lerde Hollywood'un aydın kesiminin acı dramını yansıtan dökümanter, o dönemde, soruşturmalara cevap vermediği için hapse atılan ünlü senaryo yazarı Dalton Trumbo tarafından hazırlanmıştır. Dalton Trumbo, Spartacus Exodus ve The Brave One gibi ünlü filmlerin senaryolarını yazmıştır. Ünlü senarist, ayrıca roman yazarlığı ve şairliğiyle de tanınır.
- Hair müzikalinin bestecisi olan Montreal'li sanatçı Mac Dermot, "Isabel is a Jazebel" adında yeni bir müzikal yazdı. Müzikal perdelerini, ilk kez Londra'daki "Duchess" tiyatrosunda açmış bulunuyor.
- Kanada'nın ün yapmış Norman Mac Kenzie sanat ve sergi galerisi müdürü T. Fenton, Toronto, Montreal ve Saskatchewan şehirlerini, sanatçıları yakından gözetken şehirler olarak övdü. Tanınmış galeri müdürü, toplumdaki politikacılar kesiminde, sanata olan yakın ilginin, bu üç şehirde seçkin eserler doğmasına önyak olduğunu belirtmiştir.
- Kanada'nın Fransız kesimi Quebec'te önde gelen şarkıcılarından Pauline Julien'in Toronto konseri, bir heyecan gösterisi niteliğindedir. Aktif bir milliyetçi olarak tanınan ve Quebec eyaletinin devlet olma ülküsünü benimsemiş olan şarkıcı-nyetincisi, özgürlük şarkılarıyla doluydu. Pauline Julien daha önce büyük bir tiyatro sanatçısı olarak ün yapmış ve sonra şarkıcılığa başlamıştır. Ünlü şarkıcı, Fransa'da, "Mim" sanatının ünlü ustası Marcel Marceau'ya öğrencilik yapmıştır.
- Ontario Eyalet devletinin 2 yıl önce kurduğu Film Enstitüsü, zengin arşiviyle sinema severlerin ilgisini çekiyor. Enstitü, seri olarak düzenlediği, çeşitli konulardaki eski ve yeni filmlerle ilişkin olarak, ayrıca, izahlı konferanslar da sunuyor. Son konuşmacılardan Amerikalı yönetmen Otto Preminger ile şimdi film yöneticiliği yapan aktör Conell Wilde, ilginç konuşmalar yaptılar.

düllü bir şiir yarışması düzenledi. Kâğıdın bir yüzüne daktilo ya da okunaklı el yazısıyla ve en çok 2 şiirle katılınabilen yarışmada konu sınırlanmış olup 1 Mayıs 1971 tarihine dek (Karadeniz Gazetesi, Şiir Yarışması — Kastamonu) adresine gönderilmelidir.

- Aynı gündüz, bir de "Edebiyat Soruşturması" açmış. Sorular şöyle: 1 — Türk edebiyatının kalkınmasında Anadolu'nun etken rolü ne-

dir? 2 — Büyük kentlerin dışındaki edebiyat çalışmaları sizce yeterli midir? 3 — Edebiyatımızın okuyucu bulamamasının sebepleri nelerdir?

Değerli arkadaşımız

HALİM UĞURLU

annesini kaybetti. Güney adına Uğurlu ailesine başsağlığı dileriz.

SERGİLER

Etem Olgunil

Nuri İYEM

Hiç kuşkusuz, en verimli sanatçılarımızdan biri İyem, 1 yıl içinde üstesinden geldiği 121 tablo, Taksim Galerisi'nin çift salonuna güç sığıyordu. Hoş, bunlardan 10'u eski sergilerinden aktarmaydı ya, yine de 111 birbirinden değerli yapıtı şuncacık sürede bütünüyle bilmek elbet şaşırtıcı. Nicelik nitelik bakımından da tam bir denge içindeydiler. Gerçi bu kez salt "portre" tutkusundan caymış gibiydi ressam; görünülere, soyutçu dönemini anımsatan "composition" lara da eğilmişti ya, İNSAN konusu özellikle ağır basıyordu. Renk - çizgi - istif bileşimindeki o sürçmez ustalığı, anlatım gücü, yadsınmaz bir "İyem Kışığı" ni saptıyordu yine..

MELİKE (Abasıyanık) KURTIÇ

Avrupa'dan döndükten sonra açtığı ilk sergi bu Bn. Kurtiç'in. Akademi'nin Süsleme Bölümü'nden yetiştiren sanatçı, 10 yıldır salt seramikle uğraşiyor. Batıda geçirdiği uzunca eğitim yılları, bu alandaki başarılı yapıtlarının ilk eşiği olmuş; yerel diyemiyeceğimiz bir doğasal çizgide çok ilginç, çok dışisel örnekler sunuyor. Ne ki, bunların çoğu birer "biblo" niteliğinde.. Plâstik ögeyi böylesine kavramış bir sanatçının, daha iri-kivim, daha renkli yapıtlara yöneldiğinde göstereceği başarı, getireceği özlü yenilikler gerçekten beklenmeye değer.

Atilla GALATALI

Galeri'nin bitişik salonunda da yine başka bir seramik ustamız son yapıtlarını sergiledi. Atilla Galatalı, ilkten ressamlıkla başlamıştı sanat serüvenine, sonradan seramik'i yeğledi ve bu alandaki güçlü, çalışkan, yaratıcı tutumuyla da birçok uluslararası ödül kazan-

dı. Bu kez değişik bir yöntemle, özellikle kilim, heybe nakışlarımızdan yararlanarak, irili ufaklı 50 kadar güzellemesini sunuyordu: Tümü de Anadolu'muzu sınırsızca yansıtan renklerle donanmış, kullandığı geçrelerin olanaklarına saygılı, duygun, kıpırtılı yapıtlardı.

Mustafa ESİRKUŞ

Kim ne derse desin, 1940'lardan öte en adı anılır ressamlarımızın çoğu B. R. Eyüboğlu atölyesinden çıkmadır. İlk akla gelenleri sayalım mı: Orhan Peker, Turan Erol, Fikret Otyam, Nedim Günsür, Saynur Kıyıcı, İvi Stangali, Osman Ornal, Leylâ Gamsız, Hulusi Sarptürk, Devrim Erbil, İhsan İnce-su, Mehmet Pesen ve Mustafa Esirkuş..

Esirkuş bu kez yine GALERİ I'de sergiliyor son yapıtlarını; geçen yılki genel tutumundan pek sapmamış, "dalyan gözcüleri" yine motif - konu olarak ağır basıyor 40 tablosunda. Tümü de ince, titiz bir "plâstik" çabanın, özenin ürünüleri.. Öyle sanıyoruz ki, değişik konuları aynı duyarlılıkla işlemeye yönelse, aynı yapı ve süsleme özelliğini bitişik motifler içinde boğmasa, çok daha etkin bir düzeye çarçabuk erebilir Esirkuş. Sanatsal hamuru alabildiğine bizceli teknelerde karılmış da ondandır..

Tangül AKAKINCI

Sanıyorum ilk kişisel sergisi bu Bn. Akakıncı'nın. Buna karşın, son ayların en özlü resim gösterilerinden birini sunuyor sanatseverlere. Ablası Jülide Atılmaz Ünal'dan epey ayrıcalıklı bir renk - çizgi yoğunluğu var. Soyut - Somut çizgisinin bıcağı sırtı dönemecinde çok ustaca uygulamalar denkleştiriyor. 20 büyücek, 10 da ufak boyutta yapıtların tümü, soylu bir duyarlılığın, tertemiz işçiliğin ürünleri.. Şuna da değineyim: Bu yeteneklerine ekli olarak -öbür bayan ressamlarımızda pek raslanmayan- bir başka özelliği daha seziliyor Tangül Akakıncı'nın: Yerelliğin kolay, süslemeci, gıdıklayıcı öğelerine hiç yeltenmeden, düşünürce bir kesim katından seslenebiliyor "toplumcu" bilinciyile..

SAVAŞ BÖYLE BAŞLADI

saygın olan nedir ki ürenler boyu
şu bitmez tükenmez tutsak gecelerde?..
neye yarar, sonu gelsin alsın ellerimizi, ayaklarımızı
gün bitimlerinde biz değil miydik güneşle ölen?..
ve karanlık bir sokakta büyüyen özelemlerle
taşlara, tapılara, çayıtlara yürekten söven?..

M. Niyazi BAYSAN

Bir Sorumuz Var:

— GÜNÜMÜZ TÜRKİYESİ'Nİ ÇAĞDAŞ VE EVRENSEL DENEBİLECEK BİR ORTAMDA GEREĞİNCE YANSITABİLECEKLERİNE YA DA YANSITTIKLARINA İNANDIĞINIZ OZANLARIMIZ, ROMANCILARIMIZ, ÖYKÜCÜLERİMİZ, OYUN YAZARLARIMIZ, YONTUCULARIMIZ, SERAMİKÇİLERİMİZ, MÜZİKÇİLERİMİZ, SAHNE SANATÇILARIMIZ KİMLERDİR SİZCE?

ve... yanıtları:

GÜNGÖR ÖZMEN :

Bugün ekonomik kalkınma savaşı veren Türkiye'mizde bu saydığımız sanat dallarını sürdüren sanatçılarımızın işi çok zor. Bu zorluk iki yönden gelişiyor :

1 — Sanatçının bugün tam bağımsızlığı söz konusu değildir. Durum böyle olunca da sanatçı gerçek değerini ortaya koyamaz. Emperyalizmin her türlü baskısından kurtulmadıkça çağdaş ve evrensel bir ortam, gereği gibi yansıtılmaz gibi geliyor bana.

2 — Ekonomik kalkınma savaşı veren Türkiye'miz dedim. Dengesiz ulusal gelir dağılımının bireyler arasında meydana getirdiği uçurum. Ve bunlar arasında sanatçı. Kim okuyacak, kim izliyecek, kim dinleyecek? Gözünü satılığa çıkararak ana mı? Emeğinin karşılığını alamayan işçi mi, köylü mü? Kim? Kala kala bir avuç küçük burjuva kalıyor. Sanatçı alt yapıya inemeyecek. Alt yapının üst yapıya ulaşmasını engelleyen bir düzen içinde, tüm sanat dalları kısır bir döngü içinde kalacaktır.

Tüm bu koşullar içinde sanatçıyı büyük bir cesaret ve sabırla sürdüren sanatçılarımız da az değildir.

Örneğin şairlerimiz: Sadık Deniz, H. Hüseyin Korkmazgil, Nevzat Üstün, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Ahmed Arif. Bu saydıklarım kalemlerini, halkın yararına halk için ve sanatın için ödün vermeden kullananlardır. Bunların dışında şairliğine diyeceğim olmayan şu isimleri sıralayabilirim: Cahit Külebi, Ceyhan Atuf Kansu, Oktay Rifat, Behcet Necatigil, Sezal Karakoç, Metin Eloğlu, Sabahattin Kudret Aksal, Atilla İlhan.

Çağımız edebiyatçısının nasıl olduğunu belirttiğini Fakir Baykurt kısa ve öz olarak şöyle çiziyor: "Şimdi edebiyattan beklediğimiz bir fayda var. Avarakasnak gibi, boşuna boşuna kalem kâğıt tüketmek, mü-

rettirilerin göz nurunu boşuna harcamak değil, yaptığımız romanlar gerektiğinde otuz sene içinde politikaclara, iş sahiplerine, sorumlu kişilere yararlı olacak döküman durumunda olmalıdır. (Beş Roman-çı Tartışıyor S: 11)

Sizin sorunuza ve yukardaki tarife uygun romancılarımız şunlardır: Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Fakir Baykurt, Kemal Tahir.

Öykücülerimiz: Necati Cumalı, Aziz Nesin, Bekir Yıldız, Tarık Dursun K., Bilge Karasu.

Oyun yazarlarımız: Necati Cumalı, Orhan Asena, Aziz Nesin, Çetin Altan, Haldun Taner, Güngör Dilmelen.

Sahne sanatçılarımız :

Sahne ve sinema yönünden bugün Türkiye'miz en verimli çağını yaşamaktadır. Rahatlıkla batı ile boy ölçüşecek durumdayız. Bu konudaki sanatçılarımızın başarılarını gazetelerden kıvançla izlemekteyiz. O kadar. Evrensel olabilmek, çağdaş olabilmek için yeterli görmüyorum bu kadarını.

Tiyatrolarımız bugün tümüyle burjuva hizmetinde bulunuyor. Ankara Sanat Tiyatrosu, Halk Oyuncuları en solcu eserleri oynarlar, kimlerdir seyircileri? Söylemeye gerek yok. Amaçları nedir bu tiyatroların? Kendilerine sorarsanız "Alt yapıyı bilinçlendirmek" diyeceklerdir. Bu tutumları ile amaçlarının gerçekleştirilmesine inanmıyorum. Buna bir de yaksaklamalar eklenince, sorun biraz daha çıkmaya giriyor.

Öbür sorularınızı, çizmeden yukarı çıkmamak için cevaplamıyacağım.

basın rehberi
BASIN REHBERİ
Bununla ilgili konular, haberler, röportajlar.
Türkiye'de yayınlanan gazete ve dergiler.
Türkiye'de gazetecilik işlevleri, gazetecilik statüsü.
Türkiye'de yayıncılık ve editörlük işlevleri.
TRT ile ve diğer kanallarda yayınlanan haberler ve
haber tasarımları, haberler ve diğer
haberler TRT KUTUP'u
Fiyat: 100 kuruş - 10 kuruş. Erişimlerde ücretsiz.
Ölçümleri: 10x10 cm.
ADRES: Yurt Tesisleri P.İ. 24. Yabancılar ANKARA

ARAMA

(4. sayfadan)

saatlik işi sonraya bırakıp döşeğe serilmek istiyordu, ama işini savsamağa alışkın değildi.

İsteksiz, bezgindi ya, davrandı gene. Elinde evirip çevirdi kundurayı, içini çekti.

Kapı gümbürdemese bir sokukta bitirirdi ya, işten alakonmuştu. Oturduğu yerden kımlıdamadan, "Kim o?" diye seslendi.

"Bekçi," dedi dışardan bir ses.

"Ne istiyorsun?" dedi Fatma Kadın.

"Kapıyı aç," dedi bekçi.

"Ne yapacaksın?" dedi Fatma Kadın.

"Muhtar da var," dedi bekçi.

Sabahın körüydü. Hep böyle gelirlerdi geldiklerinde. Hep belâ çıkardı gelmelerinden.

Kaynı götürülmüştü böyle bir sabahın köründe. Suya sabun dokunur sözler etmenin, yasak kitap bulundurmanın hesabı sorulmuştu. Şimdi ciğerlerinden yatağa düşmesi bu sorgudandı. Sonra kocası götürülmüştü. Sorgunun izleri tabanlarında, gelmiş; ama hafasına gene götürülmüştü. Sonra gene kaynı için gelinmiş, götürülmeğe değmeyeceğinden -götürseler ellerinde kahırdıyalız ev aranmıştı. Sonra kocası dönmüştü. Kocası götürülmüştü. Yüreği taşlaştı.

Bekçi sabırsızdı, "Kanun namına!" dedi. "Aç kapıyı!"

Sanki bir yararı dokunurmuş gibi biraz oyalasın istedi.

"Arama emri var mı?" dedi.

"Var," dedi bekçi.

"Saat kaç?" dedi.

Akında kaldığına göre kanun, saat beşten önce eve girmeleri yasaklıyordu.

"Saat altı," dedi bekçi.

Yürek taşı ağırlaştı.

Veli, parmaklarının ucuna basa basa indirdi merdivenlerden.

Kapıyla anası arasındaydı. Bir an bakiştılar. Fatma Kadın, oğlunun gözlerinde gerçeği aradı boşuna. Neyi neye yoracağını bilemedi.

Veli, "Açıyorum, bir dakika," dedi.

Önce dışarının dalayan sovuğu girdi kapıdan. Veli, don gömlek olduğu için ürperdi bir.

Kapı açtırmada elebaşlık ediyordu ya, en arka giren bekçi oldu. İlk bir sivil girmişti, peşinden tombul bir komser, peşinden muhtar, ve en son o.

Sivil, "Evi arayacağız," dedi. "Sen de Veli'nin ha?"

Veli, "Evet," dedi. "Benim."

Fatma Kadın, yavrusuna kol kanat, kendine güvenen bir sesle, "Ne çıkar, arayın," dedi. "Aramadığınız ev mi, durur durur ararsınız hep. Bir şey olsa yüreğim yanmaz."

Kumandayı tombul aldı. "Önce şu odadan başlayalım," dedi. "Değiştirmedilerse orada Selim yatar. Eskilerden..."

Odaya girerlerken, Fatma Kadına yarım dönüp, "Sen de hep böyle söylersin ama mahkemede yargıca karşı söyleyecek bir şey bulamazsınız," dedi.

"Niçin bulamazmışız. İçimdekini ne saklayayım, söylerim. Var mı daha ötesi."

Sivil, "Sus hanım!" diye çıkıştı.

"Sus ya!" dedi Fatma Kadın. "Benim kocam bu memleketin adamı, Yunanistan'dan muadilse Türk değil mi yani? Haa? Kaynım bu memlekette doğdu büyüdü. Oğlum bu memlekette okutuyorum. Oradan gelmedik! Dudak бүкүн bakalım, iki elim on tırnağım yakanızda, bilirsiniz."

Kendi kendine de, sanki du yulmasını istemiyormuş ama söylemeden duramayacakmış gibi, "Sultan Hamit ölmemiş," diye mırıldandı. Gelgelelim daha tutamadı kendini, sesini yükseltti:

"Sultan Hamit vatansaverlerin kanına susamıştı hanı. Ne o bıkı usandı kan dökmekten, ne de vatansaverlerin kökü kazındı... Yaa insan bir kere halkını, vatanını sevdi mi onu ölüm bile döndüremez."

"Hanım! Hanım!" dedi sivil.

Tombul, "Ona bakma," dedi.

"O hep konuşur öyle."

Selim, uyanmış, tıpkı bir çocuk gibi bakıyordu. Gözleri gözlerde gezindi bir bir.

Veli, "Bir şey yok, amca!" dedi. "Arayacaklar."

Arama karyolanın altından başladı.

Oda bakımsızdı, döküm dökümdü, havası ağırdı. Sivil, üzerine kir pas bulaşmasını diye sakınarak duruyordu.

"Sizi burda fareler yemiyor mu?" dedi.

Fatma Kadın, öfkeli. "Fareler yiyecekleri adamı bilirler," dedi.

Sivil bunu, kendisine karşı saygısızlık saydı; dudaklarını sırdı, mim koydu.

Bekçinin başı karyolanın altındaydı.

Karyolada, Selim daha kendine gelememiş, cocuksu bakıyordu. Hem ki, tek göz-

lerinde kalmıştı hayat kıvılcımları.

Avurtları çöküktü. Uzamış sakallarla da ağırlaşan kirli sarıydı yüzü. Baş eğri duruyordu. Yastıktan yana kaymış, doğrultmağa da gücü yetmiyormuş gibi öylece kalmıştı. Oysa karyolanın baş ucundaki asılı kara kalem resmine bakılacak olursa güzellikten yana parmak ısırtıranlardanmış. Resimde tarih yoktu, ama boyunbağının bağlanış biçimine göre en aşağı on beş yıllık olmalıydı. Gelgelelim on beş yıl içinde bir insan -silindirden geçirilmemişse, bu resimden bu hayata yuvarlanamazdı. İnanılması gelmiyordu. Resmin sol üst köşesine hapisanede yapıldığını anırtırmak için, küçük bir parmaklık kondurulmuştu. Selim, resimde inançlı, güvenli, kararlı görünüyordu. Güzelligindeki ağırbaşlılık da her halde bu anlatımdandı.

Oda didik didik edilmeğe başlanıldığından beri ilk olarak derin bir soluk aldı, göğüs geçirdi. Dudaklarında gülmeye doğru bir kımlıdamış. "Ağabeyimden ne haber?" dedi.

Sanki, umulmadık anda, bir muma konuşmuş gibi, herkes ona baktı. Sivil:

"Ne olacak, hapisanede marş söylemekten sesi kısıldı," dedi.

"Durduk yerde başı ağrıyacak."

Selim, şimdi gerçekten gülmüsedü. Ama sığ bir gülümseyişi bu, bütün yüzüne yayılmadı.

Sivil, o an, kavrayamadığı bir şey geçmiş te anlamak ister gibi, biraz da cocuksu, baktı kaldı.

Selim, zorlanarak, ama gene de beklenmeyen bir çeviklikle duvardan yana döndü.

Fatma Kadın, "Onu rahatsız etmekten ne geçer elinize!" dedi. "Sanki siz de insan değilmisiniz gibi, Sanki bizim gibi günü gününe yaşamıyormuşsunuz gibi. Sanki coluk çocuğunuzu okutabilmek için bizim gibi bin bir belâva katlanıyormuşsunuz gibi. Kimisi beylik alınca önce kendinden olanları keser diye boşuna söylememişler."

Tombul, "Yukarı çıkalım," dedi.

Muhtar, ilk olarak ağzını açtı.

"Ben duymadım ya hakaret filân ediyorsanız doğru değil," dedi. "Suçları varsa kanun cezalarını verir, bizim tepelerine binmeğe hakkımız yok. Hepimiz vatandaşız. Hem de sevilen insanlardır semtimizde bunlar. Dürüsttürler."

Ona kulak asan olmadı.

Tombulun ardı sıra çıktılar yukarı. Tombul, evi avucunun içi gibi biliyordu. Veli'nin odasından başladılar.

Bekçinin hali görülecek şeydi. Üstbaş, yüz göz toza belenmişti. Kanapeyi çekerken de dizini çarpmıştı, acısından eğri büğrü duruyordu. Şapka yana devrik, siperliği kulağın üstündeydi.

Tombul, kilimi de kaldırmasını söyledi.

Sivilin gözleri duvarlardaydı, tavandaydı. Sofada aptesane bölmesine bitişik bir kapak görmüştü. Oradan tavan arasına ve dama çıkılırdı.

Tombula, "Şuraya bir bakacak," dedi.

Tombul da bekçiye, "Bir iskemle al gel," dedi.

Bekçi, iskemleyi aldı geldi ama, boyu tavandaki kapağa erişememişti. Iskemlenin üzerine de sehpayı koydular. Bekçi güc gülcüne kuleye çıkabil-diye de kapaktan içeriyi göremiyordu rahatça. Hem oynaktı iskemlenin ayakları. Sehpa desen daha oynak. Bekçi düştü düşecekti.

Tombul, "Bir şey var mı?" dedi.

Bekçi, cevap vereceğine gene güc gülcüne indi aşağı.

"Orada duramıyorum," dedi. Fatma Kadın, tombula bir baktı. Ama alıcı gözle, tartar gibi.

"Kendin çıksana!" dedi.

Tombul, can sıkıcı bir söz karşısında kalmış gibi tatsızlaştı.

"Ben şişmanım," dedi. "Düşerim."

Fatma Kadın, "Düşmeyle ölecek değilsin ya," dedi. "Ölürsen de şehit gidersin. Görev başında öldün diye aylık alır ailen."

Sivil, "Hanım, çok oluyorsun artık," dedi. "Çok oluyorsun!"

Tombul, hemen, "Sen boşver ona," dedi. "Boşver canım, o hep böyledir. Konuşur." Bakarsan, onları söze boğup kuleye çıkmayı unuttursun istiyordu. "Boşver, boşver..." dedi gene.

Sivil, bir ara bir punduna getirip gözdağı verici bir sesle, "Hanım, senin dilin uzun!" dedi. "Uzun!"

Fatma Kadın, "İz oradan gelmedik," dedi. "Dilimiz uzadıysa bu memlekette uzadı. Söylenecek söz varsa konuşmamak vatansaverlik değildir."

Bekçi, başındakî örümcek ağlarını temizliyordu.

Dostlarım,

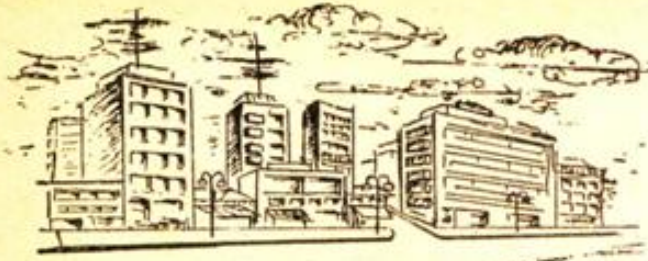
41. sayımızı sunarken, sıkıntılı bir dönemde yoğun çalışmalarım yüzünden çoğu dostlarımı, genç arkadaşlarımı savsadığımı biliyorum. Derginiz elinizdeyken, tasarladığım sergi nedeniyle, Mersin yolunda olacağımı sanıyorum. Şimdi, Mart sayımızı geciktirme pahasına, güne neye kavuşma zevcini içindeyim.

Mektuplarını zamanında yanıtlamadığım; dizildiği halde yaz ürünlerini bu sayımızda sunduğum dostlardan ayrıca özür dilemek zorundayım.

En iyi dileklerle ve saygılarımla...

A. ÖZBİLEN

HARAMİ DERE'DE SATILIK MÜSTAKİL TAPULU ARSALAR

Otel, motel, lokanta, gazino, mesken ve işyeri olmağa müsait, Haramidere'de meşhur tarihi koruluk karşısında. Londra asfaltına cephe. Yol, su, elektrik müessesemiz tarafından yapılmaktadır. İlkokulu ve camii vardır. Vesaiti bol, havadar, manzaralı, müstakil tapulu arsaların satışına başlanmıştır. Münhasıran 252 metrekare olup, kooperatifler için de müsaittir. Peşin ödemelerde derhal tapu verilir. Taksitle satışlarımızda kolaylık gösterilir.

Müracaat :

HALİL EKMEKÇİOĞLU

Satış Büromuz :

- 1 — Haramidere Çeşme Yanındaki Yazihanemizde.
- 2 — Bakırköy Çavuşoğlu Pasaj 2 ci Kat No. 2 de.

Telefon : 71 12 47

Güney : 106

BAGDAT MEKTUBU

(5. sayfadən)

telik Allah, Peygamber, Kur'an adına, içere gibi yemin etmek işten bile değildir. Bu yemin alışkanlığı bir yandan da kutusal sayılan her şeyi, günlük kaygı ve çıkarlar için saygısızca sömürülmesi geleneğinden ileri geliyor. İrkların, dinlerin mezheplerin kaynaştığı Irak'ta inançların sömürülmesi epeyce çapraşık durumların birbirini içine girdiği çetin bir konudur. İnsanın insana yürekten bağlanması, yalan zehirinin gerçek panzehiri ile etkisiz kalması kişisel ve toplumsal bir erdem ilkedir. Bu erdem türkçemizde "doğru söz yemin istemez" atasözünde özetlenir. Bu bakımdan yeminin ilkel bir geleneğin halinde sürüp gitmesi, çağdışı kalmanın ve ilkelliğin bir işareti olarak görünüyor.

ŞARKILARDAKİ YALELLİ

Irak'taki müzik genel Arap müziğinin bir parçasıdır. Kültür ve sanat konularına gelince geniş ölçüde üzerinde durmaya çalışacağız. Ancak konuşmaların gereksiz uzatılması ile şarkılardaki yalelli arasında bir benzerlik ve paralel-

lik o derece belli olur ki, bu noktaya dokunmadan geçemeyeceğiz. Irak radyoları ve televizyonları bol laf kadar, bol müzik yayını yapar. Yakın doğu ülkelerinin, bu çeşit yayınlarını, hemen her yerinde her an duyabilirsiniz. Ezgileri uzun ve biteviye sürüp giden şarkılar yatay bir uygarlığın yattığı, yatay ve basit bir müziğin ürünüdür. Geniş, uçsuz bucaksız çölde, şarkıların notaları, melodileri de hep bu doğanın uçsuzluğuna uyup bitmeyen bir dalgalanma halinde uzayıp gidecektir. Zaman ve mekânın boşluğunu ancak bu uzun şarkılar doldurabilir. Ünlü arap şarkıcısı Ümmü Kulsum'un bir şarkıyı dört buçuk saat durmadan söylediğini anlatırlar. Bir bakıma sanatçının gırtlığındaki gücü anlatan bu söz, Arap müziğinin biteviyeliği ve tek-sesliliğini özetlemektedir. Şarkılar bu bitmezliği, işte ünlü "yalelli" sözünün gücüyle kazanır. Arapça "Yaleyl" sözü "ey gece" demektir. Günün ve gündüzün korkunç sıcağından gecenin mest edici serinliğine kavuşan Arap insanının geceye bitmez tükenmez övgüsü, bütün şarkıların kavuştağında bıkıp usanmadan tekrarlanır durur. Yalelli söyle bir fıkrava da konu olmuştur:

Bir gün Arap ile Şeytan uzunca bir yolculuğa çıkmışlar. Hem yorulmamak, hem de vakti hoşça geçirmek için söyle bir çare bulmuşlar: Sıra ile biri ötekini sırtında taşıyacak, sırta binen bir şarkı söyleyecek. Şarkı bitince yer değiştirecekler. Önce Şeytan, Arapın sırtına binmiş, başlamış şarkısını söylemeye. Biraz sonra Şeytan şarkısını bitirmiş, inmiş aşağı, Arapı sırtlamış. Arap başlamış şarkısını söy-

lemeye. Böylece hem yorulmadan yürüyor, hem de şarkılarla eğleniyorlarmış. Arap şarkıya başlamış ama, git Allah git, bir türlü bitmezmiş şarkı. Şeytan, Arabı taşımaktan o kadar yorulmuş ki, pes demiş. Kafasını kaldırıp Araba sormuş: "Yoruldum artık, ne zaman bitecek bu şarkı?" Arapın cevabı şöyle olmuş: "Dur bakalım, şarkıya henüz başlamadım ki... Bu söylediğim şarkının yaleliydi." (Sürecek)

bütün tasarruflarınız için

HER YERDE HER ZAMAN
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ZİRAAT BANKASI

Güney : 107

Basın 60059 — A — 20178

AMBULANS SERVİSİ 47 77 44

YAKININIZ — YAKINIMIZDIR
Hastalarınıza karşı sizin kadar hassasız.
Dr. Sedat Pınar'ın mesuliyetinde ilk yardım teçhizatlı
ÖZEL AMBULANS'larımız hizmetinizdedir.

Güney : 108

güney güney güney güney güney güney